

OBRANA

TÉMA:

**Výcvikové
priestory**

REPORTÁŽ:

**Afganský
„divoký východ“**

**Land Rover
sa osvedčili**

INTERVIEW:
Riaditeľ ÚŠZV Lešt'
brig. gen. Pavol Maslík

Krutý paradox

„Nie je možné zrátať, koľko životov sa podarilo zachrániť slovenským odmiňovačom, ženistom, vojakom strážnych čiat a iným špecialistom. Aj v tom je ten krutý paradox. Pomáhali iným, no ich blízki sa ich už nedočkali,“ povedal minister obrany SR Martin Glváč, ktorý si spolu s maďarským kolegom Csabom Hendem a náčelníkom Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálporučíkom Petrom Vojtekom pripomenuli pamiatku obetí leteckého nešťastia vojenského špeciálu An-24 v maďarskej obci Hejce. Tragická udalosť, pri ktorej

prišlo o život 41 slovenských vojakov a jeden civilný zamestnanec rezortu obrany, sa stala 19. januára 2006.

Na slávnosti sa zúčastnil aj kapitán Martin Farkaš, ktorý ako jediný tragédiu prežil. „Všetci sa tešili na rodiny, mali plány do budúcnosti, no nedostali príležitosť ich realizovať. Je mi ľúto, že som nemohol nikomu z nich viac pomôcť. Na druhej strane som rád, že si na nich vieme každý rok spomenúť,“ povedal.

Foto: Ivan Kelement

Pavol Vitko, šéfredaktor

*K*to chce, nech sa ďalej sťažuje, ochká a bolestínsky ponosuje, no fakt je taký, že patríme medzi víťazov. Ak by za ostatných sto rokov existovala súťaž národov v rámci ich posunu na súradnici vlastného bytia a rozvoja, my Slováci sme medzi tými najšťastnejšími. Národ, ku ktorému sa začiatkom minulého storočia nehlásila takmer žiadna inteligencia, ktorého muži boli vo vojách len potravou pre delá a ktorého príslušníci nedisponovali takmer žiadnou ekonomickou mocou, mal vnútornú silu. Podobne ako ten útlý vycivený a chudobný mládenček z Košarísk s tvárou podobanou od kiahní, chorým žalúdkom a priskoro rednúcimi vlasmi. Ten, z ktorého sa vďaka jeho odhodlaniu, inteligencii a šarmu stal miláčik parížskych salónov, ktorý to počas prvej svetovej vojny dotiahol od desiatnika až po generála, a ktorý sa mimoriadnou mierou podieľal na vzniku prvej Československej republiky – Milan Rastislav Štefánik.

Aj veľa ďalších vecí mi napadlo 1. januára na Tyršovom nábreží v Bratislave, keď delostrelci odpaľovali 20 slávnostných sálv pri príležitosti 20. výročia vzniku samostatnej Slovenskej republiky a našich ozbrojených síl. Keďže sa zároveň dve desaťročia venujem „obrannej“ publicistike, nemohol som si nespomenúť na to úprimné nasadenie všetkých, ktorí začínali budovať samostatné ministerstvo a Armádu SR. A na všetkých tých, vďaka ktorým príbeh nášho rezortu obrany pokračoval. So všetkými úspechmi aj potknutiami. V každom prípade, aj mňa na prelome rokov veľmi tešili slová slovenského a českého prezidenta, premiérov i nášho ministra obrany, ktoré hodnotiac obdobie samostatnosti smerovali aj k priateľstvu našich dvoch národov.

Podčiarkujem to najmä pre tých, ktorí boli v minulých mesiacoch napriek ubezpečeniam ministra obrany Martina Givčáka a náčelníka generálneho štábu OS SR genpor. Petra Vojteka maloverní a azda aj mali chuť „hodiť flintu do žita“. Naopak, všetci tí, ktorým pri kreovaní nových sociálnych zákonov či personálnych pravidiel srdce i napriek neistote neprestalo biť pre armádu, si zaslúžia uznanie. A hoci sa tento proces napriek ekonomickej situácii v štáte pre vojakov a ostatné ozbrojené zložky určite neskončil prehrou, všetci vieme, že nás ani tento rok neminú ťažké časy. Vždy je však lepšie naladiť sa odhodlane, pozitívne a víťazne. Ani M. R. Štefánik by si nezáskal lásku krásnej markízy Giuliany Benzoniovej, keby jej nadšene neopisoval svoje budúce víťazstvá, ale sťažoval sa na prechodné zdravotné problémy... Generál Štefánik zahynul, ale jeho víťazné sny sa stali realitou. A 20 rokov samostatného Slovenska, aj našich ozbrojených síl, je ich pokračovaním.

Pekný zvyšok zimy

Na obálke: Cesta za príslušníkmi slovenských špeciálnych síl v Afganistane je zdĺhavá a únavná • Foto: Viktor Cicko

- 4 **Vojenská angažovanosť EÚ v Afrike**
- 6 **Rozhovor s brigádnym generálom Pavlom Maslíkom, riaditeľom Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku MO SR Lešť**
- 8 **Výcvikové priestory u nás a v zahraničí**
- 14 **Reportáž z afganského „divokého východu“**

- 19 **BVP-3 má 25 rokov**
- 20 **Land Rover sa na Slovensku osvedčil**
- 24 **Salvový raketomet Langusta-2**
- 26 **Transportné lietadlá naše a od susedov**

- 32 **Taktický simulátor MILES 2000 v praxi**

- 34 **Zo záchranárky letuška**

- 37 **Víťazná poviedka 8. ročníka literárnej súťaže MO SR**
- 47 **Automobil GAZ-69 so zástavbou Búrka I**

Nájdete nás aj na internetových adresách www.mosr.sk/obrana/ a www.mosr.sk/ebulletin/

Informácie o distribúcii OBRANY vám poskytneme na e-mailovej adrese obrana@mod.gov.sk

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXI. • č. 2/2013 • Redakčná uzávierka 20. 1. 2013 • Do výroby zadané 25. 1. 2013 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR, Komunikačný odbor • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847 e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk. • Zástupca šéfredaktora: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 45, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepk@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe, tel.: 0960 33 83 52, 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Vedúca vydania a jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJÁČKOVÁ, tel.: 0960 31 30 54, e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk • Fotoeditor: Mgr. Ivan KELEMENT, tel.: 0960 31 28 06, 0903 820 698, e-mail: ivan.kelement@mod.gov.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, fax: 0960 31 25 20, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Grafická úprava: Adrian MOLČAN • Adresarekacie: Mesačník OBRANA, Komunikačný odbor MOSR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana • Tlač: 5. kartoreprodukčná základňa Nemšová • © Ministerstvo obrany SR, EČ 41208, ISSN 1336-1910.

Vojenská angažovanosť EÚ v Afrike

Afrika je najnepokojnejším svetadielom. Boj o moc tu prebieha vo viac ako 60 štátoch. Aj preto na kontinente v súčasnosti pôsobí sedem misií OSN, tri civilné a dve vojenské misie a operácie Európskej únie. Vojensky sa EÚ aktuálne angažuje v Somálsku a pripravuje novú výcvikovú misiu v Mali.

Hoci OS SR priamo neprispievajú do týchto iniciatív svojimi spôsobilosťami, cestou príslušníkov Úradu vojenského predstaviteľa pri Vojenskom výbore NATO a EÚ sa aktívne podieľajú na príprave a formulovaní vojenských stanovísk a odporúčaní k rozhodnutiam relevantných orgánov EÚ. Na základe pravidiel financovania operácií s vojenskými implikáciami aj SR prispieva do ich spoločného rozpočtu sumou stanovenou prostredníctvom finančného mechanizmu ATHENA.

Operácia ATALANTA

Somálsko v ostatnom čase zviditeľnilo predovšetkým pirátstvo. Predurčuje ho na to nielen viac ako 3 000 kilometrov pobrežia, ale aj strategická poloha. V jeho pobrežných vodách, resp. v exkluzívnej ekonomickej zóne a v Adenskom zálive sa na približne 30 000 lodiach ročne prepravuje až 95 percent objemu obchodu všetkých členských krajín EÚ a 20 percent globálneho objemu obchodu prepravovaného po mori. Predpokladaná výška vyplateného výkupného dosiahla v roku 2008 asi 50 miliónov USD, v roku 2009 už 80 miliónov a v roku 2011 dosiahli celkové náklady na riešenie pirátstva v uvedenom regióne až 6,9 miliardy USD. Pirátstvo tiež priamo ohrozuje asi 3 milióny obyvateľov Somálska odkázaných na humanitárnu pomoc prepravovanú po mori. Zlyhávajúci štát a chudoba sú základnými dôvodmi vzniku ďalších problémov, medzi ktoré patrí aj organizovaný zločin a terorizmus. Národné bezpečnostné sily nie sú schopné problémy riešiť. Zložitá situácia v Somálsku je vážnou hrozbou pre regionálnu stabilitu. Takáto situácia si vyžaduje prepojenie aktivít medzinárodného spoločenstva a ich koordináciu na pevnine aj na mori. Boj proti pirátstvu preto musí byť súčasťou dlhodobej stratégie zameranej na fungovanie štátnych inštitúcií a právneho systému.

V súvislosti s narastajúcim počtom pirátskych útokov v pobrežných vodách Somálska prijala Bezpečnostná rada OSN v júni 2008 rezolúciu, ktorá umožňuje štátom podporovať Dočasnú federálnu

vládu Somálska v boji proti pirátom a ozbrojeným lúpežiam. Vzápätí v decembri 2008 rozhodla Rada EÚ o spustení vojenskej operácie ATALANTA (EU NAVFOR Somalia), zameranej na ochranu plavidiel Svetového potravinového programu, ktoré dopravujú potravinovú pomoc pre 3 milióny vnútorne presídlených osôb v Somálsku a na ochranu ľahko napadnuteľných plavidiel v Adenskom zálive.

ATALANTA je prvou námornou operáciou v kontexte Spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky EÚ. Operácia bola pôvodne plánovaná na obdobie 12 mesiacov, ale pre jej úspešnosť bol mandát opakovane predĺžený, aktuálne do decembra 2014.

V priestore operácie s rozlohou približne 2 600 000 kilometrov štvorcových zvyčajne pôsobí do 25 vojnových lodí medzinárodného spoločenstva, z toho spravidla do 10 lodí pod vlajkou EÚ. Sily EU NAVFOR môžu zatknúť a zadržať osoby, ktoré sa zúčastnili, alebo sú podozrivé z účasti na akte pirátstva alebo ozbrojených lúpežiach.

Od spustenia operácie podnikli piráti viac ako 450 útokov proti civilným lodiam, z ktorých necelá štvrtina bola úspešných. Žiadnu zo sprevádzaných lodí Svetového potravinového programu, ktorých ochrana je primárnou úlohou operácie, sa im však nepodarilo uniesť. Významný pokrok sa dosiahol využívaním ozbrojených tímov na ochranu lodí štátni, pod vlajkou ktorých sa lode plavia. V roku 2011 bol pripravený a začiatkom roka 2012 bol politicky podporený zámer rozšíriť v operácii spôsobilosti o tzv. samostatné ozbrojené tímy, ktoré sú nasadzované na palubách lodí pred vplávaním do operačnej zóny. Tým sa šetria finančné prostriedky na lodný vojenský sprievod v operačnej zóne. V januári 2012 Holandsko nasadilo do operácie prvé tímy a ukázalo sa, že je to účinný nástroj v boji proti pirátstvu na taktickej úrovni.

Cieľom operácie ATALANTA nie je vyriešenie problému pirátstva, ale predovšetkým ochrana lodí Svetového potravinového programu. EU NAVFOR musí pravidelne prehodnocovať svoje zámery tak, aby využitie jeho síl a prostriedkov bolo čo najefektívnejšie. V súčinnosti s NATO operáciou OCEAN SHIELD a zmiešanými námornými

mi silami pôsobiacimi v oblasti, musí operácia ATALANTA rýchlo reagovať na zmenu taktiky pirátov. Súčinnosť zahŕňa výmenu informácií, úpravu protipirátskych legislatívnych noriem jednotlivých krajín, dohody o súdnych procesoch a väznení pirátov s regionálnymi aktérmi, ale aj motivovanie medzinárodnej námornej komunity k dodržiavaniu odporúčaných pravidiel a opatrení zameraných na zvýšenie bezpečnosti plaviacich sa lodí.

Misia EUTM Somálsko

Medzinárodné spoločenstvo, vrátane EÚ, podporuje súčasné politické vedenie Somálska v úsilí o vytvorenie funkčného systému vlády na celom teritóriu krajiny a jej stabilizáciu. Jednou z najdôležitejších otázok v tomto kontexte je zabezpečiť dostatočný počet vycvičených príslušníkov bezpečnostných síl lojálnych vláde, ktorí budú tvoriť základ týchto síl. Hlavnú úlohu pri zabezpečení tejto požiadavky zohráva predovšetkým Africká únia, Uganda, OSN, EÚ a USA. V súlade s rozhodnutím Rady EÚ sa 7. apríla 2010 začala misia EÚ s názvom Vojenská výcviková misia EUTM Somalia. Jej pôvodným cieľom bolo vycvičiť v Ugande 2 000 príslušníkov somálskych bezpečnostných zložiek v dvoch výcvikových cykloch. Po splnení úlohy mala byť misia v roku 2011 ukončená, ale pozitívne hodnotenie od medzinárodného spoločenstva a politické rozhodnutie pokračovať v misii podporilo predĺženie pôvodného mandátu do decembra 2012 a misia tak pripravila spolu 3 000 príslušníkov bezpečnostných síl Somálska v štyroch výcvikových cykloch. Kým prvé dva cykly boli zamerané len na prípravu príslušníkov v základných bojových zručnostiach, nový mandát si stanovil za cieľ budovať štruktúry velenia a riadenia dôstojníkov, špecialistov a inštruktorov výcviku pre stupne rota a prápor. Náklady na platy povolancov počas výcviku a neskôr aj vycvičených

Mali

Nielen oblasť Afrického rohu, ale aj severná časť Afriky známa ako Sahel, v posledných rokoch znepokojuje svetové spoločenstvo. Situácia v oblasti, známej častými štátnymi prevratmi, občianskymi vojnami, kmeňovou a náboženskou neznášanlivosťou, sa začala zhoršovať v roku 2011, keď v Líbyi prebehla občianska vojna, ktorá zvrhla 42-ročnú diktatúru plukovníka Muammara al-Kaddáfího. Militantné ozbrojené skupiny sa začali rozširovať a fenomén terorizmu, pašovania, obchodovania s drogami a nekontrolovateľného pohybu zbraní začal narastať.

Situácia ovplyvnila aj sever Mali, kde sa skonsolidovali ozbrojené teroristické a džihádistské skupiny. Porušovanie ľudských práv a sexuálne násilie spôsobili, že takmer 350 000 Maličanov opustilo svoje domovy a z toho 40 percent prekročilo hranice krajiny. Politická kríza a nedostatočná podpora vlády malijskej armády v jej boji proti postupujúcim Tuarégom na severe krajiny, mala za následok vojenský prevrat v krajine a zvrhnutie vlády v marci 2012. Mali sa stalo potenciálnym explozívnym miestom sveta, a tak koncom roka 2012 Bezpečnostná rada OSN jednomyseľne schválila vojenskú misiu v Mali pod názvom AFISMA. Jej cieľom má byť opätovne získať kontrolu nad severnou časťou krajiny a bude zahŕňať vyslanie vojakov v počte do 3 300 príslušníkov na obdobie jedného roka do severnej časti Mali.

Prezident spolu s premiérom Mali oficiálne požiadali Európsku úniu o asistenciu pri výcviku a školení armády, ktorá je v súčasnosti politicky aktívna a z vojenského hľadiska neefektívna. Koncom roka 2012 ministri zahraničných vecí členských štátov EÚ rokovali o situácii v krajine. Bol vypracovaný zámer na vyslanie vojenskej výcvikovej misie s predpokladaným počtom do 250 vojakov, ktorí budú pôsobiť ako výcvikoví experti. Misia sa

vojakov hradia donori, najmä Saudská Arábia, Turecko, USA a Taliansko. Koncom roka 2012 bol schválený tretí mandát, platný do konca roka 2014, ktorý sa týka strategického poradenstva, poradenstva v oblasti reformy bezpečnostného sektora, mentoringu a špeciálneho výcviku bezpečnostných síl Somálska.

V súčasnosti prebieha transformácia a redislokácia misie z Ugandy do nových priestorov v Somálsku, s predpokladom jej ukončenia do konca roka 2013. Misia EUTM je unikátnym modelom komplexného prístupu medzinárodného spoločenstva pri zabezpečení pomoci autoritám Somálska.

nebude zapájať do bojových činností. Na jej spustenie je však nevyhnutné vypracovať a schváliť potrebné politické a vojenské dokumenty.

Text: plk. Tibor Králik

náčelník odboru operačného plánovania

Štábu pre operácie GŠ OS SR,

pplk. Gustáv Markovič

vojenský poradca pre strategické plánovanie,

Úrad vojenského predstaviteľa pri Vojenskom výbore NATO a EÚ

Poznámka redakcie:

V čase uzávierky tohto čísla (20. januára) sa situácia v Mali vyostrovala. Francúzsko nasadilo do bojov v krajine vyše 750 vojakov, ktorí mali namierené na sever krajiny, do oblastí, ktorú ovládajú islamisti. Počet vojakov nie je konečný, má sa zvýšiť až na 2,5 tisíc. Paríž sa rozhodol intervenovať v Mali po tom, čo o to požiadala tamojšia vláda. „Cieľom operácie je obnoviť suverenitu Mali na celom území,“ zdôraznil francúzsky minister obrany Jean-Yves Le Drian. Do ofenzívy sa postupne zapájajú aj jednotky okolitých afrických krajín a EÚ posiela do krajiny misiu vojenských expertov. Okrem nich letia do krajiny aj nemecké dopravné stroje a taliansky logistický tím.

**Riaditeľ Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku
brigádny generál Pavol Maslík:**

Mať nadšenie pre víziu a zostať normálny

Ústrednou témou februárovej Obrany sú vojenské výcvikové priestory, ktorých „vlajkovou loďou“ je Lešť a tamojší Ústav špeciálneho zdravotníctva a výcviku (ÚŠZV). Je zameraný na výcvik vojenských, policajných, záchranárskych, zdravotníckych a ďalších činností s nadrezortnou pôsobnosťou, ako aj na preventívne zdravotnícke programy, zabezpečenie regeneračných a rekondičných pobytov, psychodiagnostiku či psychoterapiu. Od roku 1996 ho začal z ruín po odsunutých sovietskych vojakoch (1991) budovať brigádny generál Pavol Maslík.

Ako vznikol zámer, že VVP Lešť nebude len bežným cvičiskom, ale bude mať vo forme ÚŠZV aj svoje zdravotnícke, rehabilitačné a vedecké zázemie?

Korene tejto myšlienky siahajú do roku 1993, keď po rozdelení štátu zostala väčšina duchovného bohatstva a vedomostí v oblasti vojenskej medicíny a špeciálnej telovýchovy na českom území. Vojenské lekárstvo sa študovalo v Hradci Králové a telesná výchova pre ozbrojené zložky v Prahe. To neboli tanky alebo lietadlá, ktoré by sa dali podeliť a presunúť. Zároveň sme veľmi rýchlo začali pociťovať pokles kondície nastupujúcich brancov. To bolo do značnej miery dôsledkom zániku organizácií, ktoré v predchádzajúcich rokoch zabezpečovali prácu s mladými ľuďmi, ako napríklad Zväz pre spoluprácu s armádou či Československý zväz telesnej výchovy. Je zbytočné teraz polemizovať o ich ideologickom pozadí, no faktom je, že ich nástupnícke organizácie sa neuchytili v masovom meradle. Veľkou výstrahou bolo tiež to,

že vojaci z povolania už vo veku štyridsať rokov predbiehali v chorobnosti civilnú populáciu. Nezriedkavá bola nadváha, vysoký tlak, srdcovo-cievne ochorenia, žalúdočné vredy a ostatné tzv. civilizačné ochorenia. Na základe toho ma minister obrany Ján Sítek vtedy požiadal, aby som pripravil koncepciu riešenia tohto stavu vo viacerých aspektoch.

On tiež rozhodol, že Ústav špeciálneho zdravotníctva a výcviku bude na Lešti?

Nie. Najskôr sme pripravili modelový systém diagnostiky, výskumu a výcviku, až potom padlo rozhodnutie vybudovať ústav na Lešti. Podiel na tom mal generálmajor Ján Repaský aj plukovník Jozef Tuček. Obaja boli výsadkári. Obaja vedeli, čo sú to maximálne výkony a aká dôležitá je regenerácia. S ich podporou som pripravil program, ktorý mal riešiť výber vojakov do špeciálnych jednotiek, stanovovanie funkčných rezerv a celkovej miery pripravenosti organizmu na vojenské povolanie. Pripravili sme metodiku jednotlivých smerov výcvikov a systém ich vyhodnocovania. Za najdôležitejšie považujem, že program bol nastavený tak, aby dokázal stanoviť funkčné rezervy osoby. Či má záujemca o vojenské povolanie na to, aby bol letec, „pozemák“ alebo príslušník špeciálnych síl. Programov bolo, pravdaže, viac a za tie roky ich z vyšších miest striedavo podporovali alebo potláčali. Najstabilnejším zostal zdravotnícky program, zameraný na prevenciu ochorení a bolestí pohybového aparátu, ktoré vznikajú v súvislosti so služobnou činnosťou.

Nie je čudné, že aj starostlivosť o zdravie vojakov podlieha vplyvom „zhora“?

Mám už dosť rokov na to, aby som mohol povedať, že vždy je to o ľuďoch – o ich závesti alebo žičlivosti alebo o záujmoch, ktoré zastupujú. Najviac nám v pozitívnom smere pomohla iniciatíva podpredsedu vlády a ministra vnútra Roberta Kaliňáka v roku 2007, ktorá spočívala v preklenutí rezortizmu. Považujem to okrem samotného založenia ústavu za náš absolútne najdôležitejší posun. Pritom s týmto cieľom sme ústav zakladali. Veď činnosť, akú ÚŠZV poskytuje, potrebujú okrem ozbrojených síl aj policajti, hasiči, horská služba, väzenská stráž, colná služba či zdravotnícke záchranky. Ústav má vlastný aparát inštruktorov, trénerov a odborníkov, ktorí pripravujú metodiky výcviku a priamo cvičia. Zároveň sme schopní koordinovať inštruktorov z iných rezortov, ktorí vykonávajú výcvik vo svojej pôsobnosti. Poskytujeme aj ubytovanie a stravovanie. Došlo tak k veľkej úspore peňazí, pretože každý rezort by potreboval podobné zariadenie, čo by stálo štát obrovské financie.

Začali ste so širokou nadrezortnou koncepciou výcviku a zdravotnej starostlivosti ozbrojených zložiek a špeciálnych síl, no i tak vás v roku 2011 odvolali z funkcie...

Nuž, prišla vláda pána ministra Galka, ktorý nás dva razy nakrátko navštívil, čo zrejme stačilo na jeho rozhodnutie. Pre ústav to obdobie znamenalo útlm a neistotu, ku ktorej by som sa už nerád vracal.

Čo považujete za svoj najväčší úspech?

Najväčší rozvoj nastal od roku 2007, keď sme sa stali nadrezortným pracoviskom. Začali sme budovať to, s čím sa dlho otáľalo a čo sme nedokázali presadiť. Je to napríklad trenažér Jakub Village, teda zariadenie, ktoré umožňuje rôzne typy streľby, kde môžeme imitovať podmienky od zadymenia až po požiar. V záujme výcviku integrovaného záchranného systému sme vybudovali vlakovú kolaj so staničnou budovou, prístrešie, colný sklad a podobne. Ďalej sme vybudovali ostreľovačský trenažér v areáli bývalého mestečka po spojeneckých vojskách, kde zostali päťposchodové budovy a kde je možné cvičiť streľbu na niekoľko sto metrov. Je to výnimočná vec, pretože ak inde takéto cvičné obytné bloky umelo stavajú, my ich máme k dispozícii takpovediac prirodzene. A je toho viac: od trenažéra Jakub koloseum s vrtuľníkom zaveseným na ramene žeriava, ktorý šetrí obrovské

**Snažím sa hrať férovú hru.
Mať víziu, zápal – a usilovať
sa správať normálne – to je krédo,
ktorého sa držím.**

finančné prostriedky, lebo nácviky s reálnymi vrtuľníkmi by boli oveľa drahšie; až po objekt Slávia 300, ktorý zvyšuje ubytovací štandard a ktorý sme dokončili v roku 2012. Každá izba má WC, sprchu, jedálňičku, sú tu tri telocvične...

No ešte stále máte na ubytovanie mužstva aj zrubby, kde sa kúri v piekch a ubytovacie štandardy sú na úrovni päťdesiatych rokov minulého storočia...

A hovorí niekto, že ich nechceme modernizovať? Samozrejme, chceme ich zatepliť, vymeniť rozvody, skultúrniť. Tých rezerv je oveľa viac. Aj preto sme v minulosti oslovili všetky rezorty, ktoré ÚŠZV využívajú, aby spísali svoje požiadavky, čo zlepšiť, čo zmodernizovať. Nechceli sme sa hrať na múdrych. Vznikla z toho zaujímavá štúdia supermoderného výcvikového centra. No ak by sa mala naplniť, potrebovali by sme miliardu korún. Ale sme realisti. Vieme, že niečo sa nepodarí nikdy a niečo až po rokoch, no to čo sa dá, skúsime čo najskôr. S takou taktikou som prišiel na Lešť, keď tu boli v podstate rozkradnuté ruiny po sovietskych vojskách a o ňu sa opieram i dnes. A konkrétne? Napríklad 9. januára sme otvorili nové moderné hasičské centrum. Z investície menej náročných projektov uvažujeme o využití vysokého železobetónového komína pri nácvikoch záchranných činností.

Aký je podiel jednotlivých rezortov na využití ÚŠZV?

Ak by sme to posudzovali z hľadiska ubytovaných, tak 61 percent sú jednotky podriadené Generálnemu štábu OS SR, 17 percent ostatné jednotky z rezortu obrany, 13 percent príslušníci ministerstva vnútra a ďalej jednotky ministerstva spravodlivosti, financií, záchranári atď. To však nie je celkom presný obraz, pretože vojenské jednotky budú vždy početnejšie ako jednotky trebárs colnej stráže alebo väzenskej služby. Celkovo možno povedať, že zariadenia poľného výcviku, teda strelnice, hádzaliská granátov, vodné alebo taktické cvičisko využilo na Lešti vlni od januára do novembra vyše 30-tisíc osôb. Špeciálne výcvikové zariadenia Jakub, lezecký areál Bralce, bariérové strelnice či telocvične a posilňovne využilo 19-tisíc osôb. Našou víziou je, aby výcvikový alebo rehabilitačný pobyt na Lešti absolvoval každý príslušník ozbrojených síl, polície a ďalších relevantných zložiek aspoň raz ročne. To je niekoľko desiatok tisíc ľudí ročne. S cieľom zvýšiť bojovosť ozbrojených síl a skvalitniť prípravu polície a celého záchranného integrovaného systému, ako aj ďalších relevantných súčastí štátu. Vráťame záujemcov zo zahraničia.

Máte tu 340 zamestnancov, z nich je 78 vojakov. Ako sa vám ich tu hlboko v horách darí udržať?

Je pravda, že Lešť je trošku pánu Bohu za chrbtom. Ale myslím si, že ich tu drží úroveň činnosti ústavu. Perspektíva pracoviska, čo vo svojej oblasti poskytuje v rámci štátu najprofesionálnejšie služby, pričom niektoré dosahujú európsku úroveň. Napríklad regenerácia síl pri výcviku, diagnostika funkčnej rezervy organizmu, spôsobilosť na rôzne činnosti v špeciálnych silách. Fyzioterapia a regenerácia síl je na úrovni našich najlepších zariadení, na úrovni kliník či špičkových kúpeľov. No a podmienky na výcvik – o tých sme už hovorili. Boli, aké boli, sú dobré a budú ešte lepšie. Verím tomu. No a ľudí by som si tu iste neudržel, keby som sa s nimi nesnažil hrať férovú hru, keby som sa neusiloval o korektné medzilidské vzťahy. Mať víziu, zápal – a usilovať sa správať normálne – to je krédo, ktorého sa držím. A všetkým spolupracovníkom, ktorí mi pomáhali a pomáhajú, úprimne ďakujem.

Zhovárал sa: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement

Máme kde cvičiť?

Výcvikový priestor Vojenského obvodu Lešť je v rámci ozbrojených síl najdôležitejším učebno-výcvikovým zariadením. Okrem neho máme na Slovensku aj Vojenský výcvikový priestor Kamenica Nad Cirochou (Valaškovce) na východe republiky a Vojenský výcvikový priestor Turecký vrch na západe (oba sú v súčasnosti v podriadenosti martinského práporu výcviku) a VVP Záhorie.

Vojenské útvary a zariadenia však na svoju prípravu a výcvik využívajú aj množstvo ďalších posádkových strelníc a cvičísk: pozemné sily napríklad cvičiská a strelnice v Ozo-rovciah, Porube pod Vihorlatom, Ruskej Novej Vsi, Lipovníku, Gemerskej Hôrke, Leviciach, Devičanoch, Nitre, Sereďi, Tomášikove, na Bielej Hore a v Sučanoch. Aj vzdušné sily využívajú na výcvik a prípravu svojich príslušníkov niektoré z nich a okrem toho strelnicu v Hornej Mičinej, cvičisko Kolíňanský vrch či VVP Záhorie, Kuchyňu i Vojenské taktické cvičisko RCHBO Zemianske Kostolany. Vojenská polícia disponuje vlastným výcvikovým zariadením v rámci Centra výcviku a kynológie VP vo Vlkanovej – Hronseku (CVaK) a využíva ďalšie v rámci ozbrojených síl.

Zaspali sme dobu

Lenže technický stav a vybavenie väčšiny z nich nezodpovedá požiadavkám na výcvik vojaka 21. storočia. Aby na nich mohol prebiehať výcvik na úrovni dnešných potrieb; väčšina z týchto zariadení potrebuje väčšie, či menšie úpravy a rekonštrukciu, modernizáciu. Martinský prápor výcviku využíva pri základnom výcviku nových vojenských profesionálov, ale aj rôznych druhov kariérnych a odborných kurzov okrem Lešte najmä najbližšie výcvikové zariadenie v Sučanoch.

Zástupca veliteľa práporu major Nikola Vicena priznáva, že vzhľadom na narastajúci počet frekventantov a účastníkov ďalších kurzov v rámci prípravy do zahraničných misií a operácií by potrebovali urobiť v Sučanoch niektoré zmeny. „Najmä rekonštruovať ubytovacie priestory (zruby a chatky), vybudovať výcvikovú dedinu, kde by sa pripravovali jednotky pred vyslaním do ISAF, UNFICYP a ALTHEA. Aby si tam mohli precvičiť hliadkovanie a boj v zastavanej oblasti. Chceme vybudovať aj check-point, cvičisko C-IED. Obnoviť valy na bariérovej strelnici, na cvičisku vedenia bojových vozidiel rekonštruovať riadiacu vežu, ale napríklad aj vybudovať okopy na boj s obrnenými vozidlami, či pre nácviky uvoľňovania uviaznutej kolesovej a pásovej techniky. Rekonštruovať by sme potrebovali aj jednotlivé zariadenia ženijného-metodického cvičiska,“ menuje major Vicena aspoň základné potreby. Veď učebnými a výcvikovými zariadeniami martinského práporu výcviku prejde vlastne každý vojenský profesionál. Najskôr v základnom výcviku a neskôr v ďalších odborných a kariérnych kurzoch.

Najvýchodnejší výcvikový priestor

Veliteľ Vojenského výcvikového priestoru Kamenica nad Cirochou (Valaškovce) kapitán Róbert Adame konštatuje, že tamojší výcvikový priestor a jeho zariadenia využívajú predovšetkým príslušníci prešovskej mechanizovanej brigády a prešovského vrtuľníkového krídla. V menšej miere aj príslušníci neďalekej Záchrannej brigády HaZZ z Humenného, či pohotovostné policajné útvary z Košíc a Prešova a niektoré ďalšie zložky. VVP umožňuje streľby z lafetových zbraní bojových vozidiel pechoty (BVP) a tankov (na dvoch streleckých dráhach súčasne), streľby z ručných zbraní, mínometov a protitankových riadených striel. Ale aj výcvik vo vedení bojových vozidiel (jazdná dráha dlhá 4,5 kilometra s prekážkami), v bojovom trhaní a mínovaní, ako aj prípravu jednotiek vysielaných do zahraničných misií a operácií. Vo VVP sa môžu uskutočňovať poľné taktické cvičenia do úrovne čaty. Okrem iného výcvikový priestor umožňuje aj bombardovanie a streľby z palubných zbraní vrtuľníkov. To predstavuje výraznú úsporu finančných prostriedkov oproti ešte nie tak celkom dávnej minulosti, keď ich príslušníci prešovského krídla museli absolvovať v opačnom kúte Slovenska na Záhorí, vo VVP Kuchyňa.

Výcvikový priestor v súčasnosti disponuje ubytovacími kapacitami pre 125 osôb, v prípade postavenia stanového tábora pre ďalších 500 osôb. Kuchyňa umožňuje variť stravu pre 150 osôb. „Našou výhodou je, že celý VVP je majetkovo vysporiadaný. Výcvik tak nie je obmedzovaný katastrálnymi územiami obcí. Na druhej strane musím povedať, že šetrenie v uplynulom období sa podpísalo na nerealizovaní kompletnej rekonštrukcie tankovej strelnice. V súčasnosti je plne funkčná len pre streľbu na pevné terče. Na skvalitnenie výcviku by sme potrebovali v najbližšom období dokončiť najmä rekonštrukciu elektroinštalácie terčového poľa tankovej strelnice,“ pripomína kapitán Adame.

Na lazoch

Vojenský výcvikový priestor Lešť sa rozkladá na ploche 145,5 štvorcových kilometrov a zahŕňa približne dve stovky objektov. Jeho korene siahajú do začiatku minulého storočia, keď v roku 1923 zriadili delostreleckú strelnicu československej armády Oremov Laz (Lešť). Od roku 1932 tu prebiehal hromadný výcvik vojsk. Cez druhú svetovú vojnu priestor využívali napríklad jednotky armády Slovenského štátu vysielané na Krym. V roku 1948 bol zriadený Vojenský výcvikový tábor Oremov laz pri Lešti. Po okupácii spojeneckými vojskami Varšavskej zmluvy boli na Lešti v rokoch 1969 až 1991 dislokované jednotky 30. gardovej motostreleckej divízie s veliteľstvom vo Zvolene. Dňa 1. januára 1997 zriadili na Lešti Ústav špeciálneho zdravotníctva a výcviku.

VVP Lešť má priemernú nadmorskú výšku od 450 do 800 metrov. Priemerná ročná teplota je 6 až 8.°C. Najvyšší vrch Javorie má 1 043,7 metrov n. m.

Pod Vihorlatom

Náš najvýchodnejší výcvikový priestor: Vojenský výcvikový priestor Kamenica nad Cirochou (Valaškovce) sa nachádza asi 20 kilometrov východne od Humenného, na ploche takmer 120 kilometrov štvorcových (na priamy výcvik sa využívajú približne 4 kilometre) vo Vihorlate. Zväčša na náhornej planine dva a pol kilometra severne od najvyššej dominanty 1 075 metrov vysokého Vihorlatu. Výcvikový priestor sa nachádza v nadmorskej výške od 340 do 700 metrov. Zhruba 85 percent jeho plochy tvorí lesný porast (najmä listnatý), ktorý obhospodarujú Vojenské lesy z odštepného závodu v Kamenici nad Cirochou.

História VVP sa začala písať v roku 1933, keď vznikol Vojenský obvod Valaškovce. Obec rovnakého mena, ktorá mala vo svojom znaku medveďa stojaceho na zadných nohách, bola 1. októbra 1937 vysťahovaná. Pre jej obyvateľov boli na okraji Humenného postavené domy. Túto oblasť dodnes nazývajú Valaškovce. Z pôvodnej obce sa dodnes zachoval len grécko-katolícky kostolík z roku 1830 a zvyšky neďalekého cintorína. Počas druhej svetovej vojny pôsobili v oblasti partizánske skupiny.

Výcvikový priestor najskôr využívala košická pešia divízia, neskôr prešovská výsadková brigáda. Potom sa stal výcvikovým zariadením prešovskej mechanizovanej divízie, v súčasnosti mechanizovanej brigády.

V Malých Karpatoch

Na opačnom konci Slovenska sa nachádza Vojenský výcvikový priestor Turecký vrch. Relatívna blízkosť hlavného mesta Bratislavy podľa veliteľa VVP kapitána Jána Kačalu predurčuje aj jeho využitie všetkými zložkami rezortu obrany dislokovanými v Bratislave, lebo posádka nemá vlastné cvičisko ani strelnice. Zariadenia (najmä strelnice) intenzívne využívajú aj útvary ministerstva vnútra a niektoré ďalšie zložky. Vo VVP Turecký vrch cvičia aj príslušníci dopravného a multifunkčného práporu z Hlohovca, seredského ženijného práporu, martinského práporu výcviku, či vojenskej policajti z topoľčianskeho a bratislavského útvaru. Jeho silnou stránkou sú taktiež majetkovo vysporiadané pozemky VVP.

Výcvikový priestor disponuje pechotnou strelnicou druhov vojsk a hádzaliskom granátov, streleckým cvičiskom bojových vozidiel s tromi dráhami. V súčasnosti sa okrem iného využíva aj na vedenie paľby z pohyblivého vozidla a korby nákladného automobilu. Cvičisko bojového trhania a mínovania Malý vrch je určené na výcvik jednotlivca v trhacích prácach s bojovou ženijnou muníciou a na likvidáciu výbušnín. Vo VVP sa nachádza cvičisko mínovania Lipy, ženijné cvičisko, cvičisko vedenia bojových vozidiel (možno ho využiť aj na výcvik činnosti v konvoji), bojová dráha jednotlivca a taktické cvičisko. To je určené na zabezpečenie výcviku v taktickej príprave do stupňa roty (batérie). Jeho súčasťou je aj vybudovaný kontrolný bod, slúžiaci na výcvik jednotiek určených do zahraničných operácií.

Tri v jednom

Vojenský obvod Záhorie sa skladá z troch výcvikových priestorov: VVP Záhorie, VVP Kuchyňa a VVP Turecký vrch.

Prvá časť, VVP Záhorie, sa tiahne od Senice smerom na juhozápad. Je dlhý približne 17 km a široký priemerne 5 km. Má asi 11 000 hektárov. Využíva ho najmä Vojenský technický a skúšobný ústav. Konajú sa tu predovšetkým skúšky delostreleckých systémov a iných zbraní. Popri rezorte obrany ho využívajú aj ďalšie subjekty. „Už teraz vieme, že vo Vojenskom výcvikovom priestore Záhorie budeme robiť skúšobnú činnosť väčšiu časť pracovných dní v roku. Je mimoriadne dôležité, aby návštevníci VVP Záhorie aj VVP Kuchyňa rešpektovali predpísané zákonom stanovené podmienky a pravidlá. Aby sa o situácii informovali najmä na internetových stránkach VTSÚ (www.vtsu.sk) či Ministerstva obrany SR (www.mosr.sk),“ varuje riaditeľ VTSÚ Záhorie František Petráš.

VVP Kuchyňa má podobné rozmery aj rozlohu ako prvá časť obvodu. Vo svojej väčšej časti je vlastne leteckou strelnicou. Využíva sa aj na likvidáciu nepoužiteľnej munície. Pieskové podložie vynikajúco tlmí otrasy pôdy po výbuchoch. V oboch VVP je trvalý zákaz vstupu napríklad v oblasti dopadových plôch, kde sa môže vyskytovať nevybuchnutá munícia. Vojenské strelnice sa totiž využívajú osem desaťročí a v pohybujúcich sa pieskových dunách sa môže nachádzať hoci aj stará, no ešte stále aktívna výbušná munícia.

Tretou časťou Vojenského obvodu Záhorie je VVP Turecký vrch, ktorý je pre verejnosť neprístupný. Rozkladá sa na ploche 20 km² v južnej časti pohoria Malé Karpaty, necelých 20 kilometrov od Bratislavy. Jeho najvyšším bodom je vrch Somár (649,7 metra). Väčšinu plochy tvoria porasty listnatého a zmiešaného lesa, ktoré obhospodarujú vojenské lesy. Na priamy výcvik sa využíva približne pätina plochy.

História VVP Turecký vrch siaha až do roku 1929, keď sa začala výstavba prvých objektov vojenského rekreačného tábora. V rokoch druhej svetovej vojny ho využívala predovšetkým nemecká armáda na rehabilitáciu svojich príslušníkov. Po druhej svetovej vojne tu mala československá armáda skladové priestory pre bratislavský ženijnotechnický útvar a bratislavskú vojenskú nemocnicu. Oficiálne VVP vznikol v roku 1950. Po tomto období sa začali postupne budovať jednotlivé výcvikové zariadenia. Najviac objektov pochádza z rokov 1968 až 1985. Využívali ho najmä útvary bratislavskej posádky, ale aj ďalšie súčasti topoľčianskej tankovej divízie.

Výcvikové priestory sveta v superlatívoch

Podľa ruských zdrojov je najväčším výcvikovým priestorom sveta Telemba na Sibíri. Areál s plochou viac ako 1,3 milióna hektárov bol vyhlásený za vojenský výcvikový priestor v novembri 1960. Cvičia v ňom jednotky ruskej armády, ale aj príslušníci ukrajinských, bieloruských a donedávna vraj aj sýrskych jednotiek. Okrem toho sa využíva aj ako strelnica pre ruské protiraketové systémy S-400.

Knajmonotónnejším výcvikovým priestorom patrí Desert Training Center v Mohavskej púšti USA – zaberá časť južnej Kalifornie a západnej Arizony. Jeho korene siahajú do čias druhej svetovej vojny, a jeho úlohou bolo cvičiť amerických vojakov a pilotov ako prežiť v púštnych podmienkach, otestovať výstroj a techniku, zdokonaľiť taktickú doktrínu a manévrovanie v príprave na ofenzívu v severnej Afrike (1942 - 1943). Výcvikovému priestoru istý čas velil aj známy americký generál George S. Patton. V čase svojej najväčšej

slávy mal vymedzený operačný priestor rozmers 350 x 250 míľ.

Jedným z najnáročnejších výcvikových priestorov na svete sa môže pochváliť Kanada, kde v polovici päťdesiatych rokov ako odpoveď na studenú vojnu rozhodlo ministerstvo obrany o výstavbe vhodného výcvikového zariadenia pre vojenské jednotky v síle brigády a divízie vrátane obrnených, pechotných a delostreleckých oddielov. Zrodil sa Camp Gagetown s plochou 1 129 km² a množstvom cvičísk vrátane

Výcvikový priestor ponúka dve rekonštruované ubytovne pre cvičiace vojská s kapacitou 200 osôb. Táborisko umožňuje postavenie stanov pre ďalších 800 osôb. Kapitán Kačala s uspokojením konštatuje, že v poslednom období narastá využitie jednotlivých výcvikových zariadení v rámci VVP Turecký vrch. „Bolo to napríklad vyvedenie multifunkčného práporu Hlohovec, jednotiek pripravujúcich sa do operácie ISAF. V tomto roku sa v júni a júli uskutoční certifikačné cvičenie prvku NSE, výcvik EOD tímu a niektoré odborné kurzy, strelecké a taktické nácviky. Naliehavo však potrebujeme na ďalšie skvalitnenie výcviku uskutočniť niektoré práce na rekonštrukcii a modernizácii zariadení. Napríklad výmena silového a ovládacieho kábla v cieľovej ploche nám v konečnom dôsledku zníži náklady na opravu terčového zariadenia AIRTEC a zvýši sa počet súčasne strieľajúcich. Ďalšie práce sú potrebné v hádzalisku granátov, pištoľovej strelnici, ale napríklad aj na cvičisku vedenia bojových vozidiel. Riadiaca

veža by sa po rekonštrukcii mohla využiť aj na nácvik boja v zastavaných oblastiach,“ zdôrazňuje kapitán Kačala.

Hohenfels a ďalšie inšpirácie

Aj tieto dva po Lešti najdôležitejšie a najrozsiahlejšie výcvikové priestory našich ozbrojených síl len charakterizujú ich súčasný, nevelmi lichotivý stav. Keď chceme postupne zlepšovať kvalitu prípravy našich vojenských profesionálov, bude potrebné do vytypovaných zariadení investovať finančné prostriedky a postupne ich úroveň aspoň priblížiť k tomu, čo majú k dispozícii vojaci iných armád NATO (najmä na západ od nás). Tí vojaci našich útvarov, ktorí v minulosti absolvovali napríklad výcvik v nemeckom Hohenfelse či obdobných zariadeniach, majú jasno, akým smerom by sme sa mali vybrať (aj keď niektoré výcvikové zariadenia a cvičiská na Lešti ukázali, že aj u nás sa postupne začína blýskať na lepšie časy).

Text: Jozef Žiak, Pavol Vitko • Foto: Jozef Žiak

delostreleckých, tankových a leteckých strelníc. Dodnes je Gagetown primárnym výcvikovým strediskom pre kanadské ozbrojené sily, hoci pre riziko lesných požiarov sa ostré streľby museli posunúť do jesenných a zimných mesiacov.

Zrejme najtrpezlivejšie budovaným výcvikovým priestorom je Salisbury Plain vo Veľkej Británii. Prvé organizované vojenské cvičenie tu prebiehalo v roku 1898 a odvtedy ministerstvo obrany trpezlivo skupovalo parcely v oblasti – dnes tu vlastní asi 400 km² pôdy, čo zo Salisbury Plain robí najväčší vojenský výcvikový priestor v krajine. Z toho sú tri štvrtiny vymedzené ako vyhradený priestor a približne štvrtina permanentne uzavretá pre verejnosť. 340 z 365 dní roka sa v priestore konajú ostré delostrelecké streľby, každoročne na planinách strávia vojaci z Veľkej Británie a iných štátov 600 000 osobohodín.

Zrejme najkomplikovanejší názov má výcvikový priestor Truppenübungsplatz Bergen-Hohne asi 80 kilometrov južne od Hamburgu, ktorý je s rozlohou 284 km² najväčším v Nemecku. Založili ho v roku 1935 jednotky Wehrmachtu. Koncom druhej svetovej vojny si ho na čas prisvojili Briti, a vystavali v ňom záchytný tábor pre tých, čo prežili neďaleký koncentračný tábor Bergen-Belsen. Pod britskou kuratelou sa priestor utešene rozrastal a v 60. rokoch minulého storočia sa stal najväčším výcvikovým priestorom Európy, a hlavným strediskom pre výcvik jednotiek NATO. Popularitu v NATO si udržiava dodnes najmä vďaka ľahkému prístupu po diaľnici, vhodným ubytovacím zariadeniam v blízkosti cvičiska, a na nie poslednom mieste aj pre 22 strelníc pre tanky a bojové vozidlá pechoty, 14 pre delostrelectvo, 5 pre ručné zbrane a 3 pre ručné protitankové zbrane. Je tu aj strelnica pre útočné vrtuľníky a UCAV.

Afganský „divoký východ“ krotia slovenskí špeciáli

Cestovať za nimi nie je jednoduché. Treba sa pripraviť na minimálne týždňovú leteckú cestu s niekoľkými zastávkami. Je to cesta zdĺhavá a únavná, no vidieť príslušníkov slovenských špeciálnych síl v „ostrej“ akcii určite stojí za to.

Špeciálne operácie sú väčšinou zahalené pláštikom tajomstva. Ich postupy a procedúry majú spravidla najvyššie stupne utajenia. Príslušníci slovenských Síl pre špeciálne operácie sú špeciálne vycvičení, skrývajú tváre pred objektívmi fotoaparátov. Bezpečnosť je prvoradá. Preto sú spomedzi všetkých vojenských odborností, ktoré nasadzujeme v Afganistane, príslušníci 5. pluku špeciálneho určenia zo Žiliny medializovaní najmenej. Detaily ich činnosti nepoznajú ani kolegovia v Afganistane. Aj to je jeden z dôvodov, prečo je doma na Slovensku okolo pôsobenia SOTU (Special Operation Task Unit) tak veľa dohadov a nepresností.

Už pri nasadení prvej rotácie SOTU v operácii ISAF sa v médiách špekulovalo, či vôbec žilinský pluk zvládne svoje úlohy. Spochybňovanie zašlo až tak ďaleko, že aj zvnútra rezortu vychádzali do verejnosti signály, ako sa treba pripraviť na to, že sa nevrátia všetci. Ani poplašné správy však odhodlanie a výkon chalanov zo Žiliny neovplyvnil. Tretia rotácia SOTU má za sebou úspešných 100 dní v operácii.

Chlapov sme navštívili priamo na ich základni v jednom zo stredne veľkých miest na východe Afganistanu. Už to, že malička základňa je uprostred rušného mesta a od frekventovanej ulice ju oddeľuje kovová rampa strážená dvoma príslušníkmi Afganskej národnej polície, dodáva tejto jednotke punc výnimočnosti. Podobnú situáciu má azda iba náš tím EOD, dislokovaný v centre Kandaháru. Malá kuchynka bez jedálne či obsluhy a spartánsky vybavené ubytovacie zariadenie majú ďaleko od štandardu, na aký sú zvyknutí naši vojaci v Kandaháre, Kábule a Tarin Kowte. Trochu relaxu poskytuje malé fitnesscentrum a veľká spoločenská miestnosť s knihami, televíziou, spoločenskými hrami. Jadrom základne je taktické operačné centrum, lemované stolmi pozdĺž stien. Na nich sú monitory počítačov, kde sa spracúvajú analýzy, sledujú databázy a pripravujú operačné rozkazy. Uprostred je obrovský stôl, na ňom veľká podrobná mapa provincie. Na stene oddeľujúcej miestnosť od vstupnej haly je tabuľa so základnými údajmi potrebnými na najbližšiu misiu.

Od charakteru misie a od rozkazu z nadriadeného stupňa závisí aj percento zúčastnených afganských síl na operácii. Zvyšujúcou sa kvalitou výcviku tímu PRC postupne rastie aj ich zaštrpenie v špeciálnych operáciách. Majú už za sebou aj desiatky samostatných zásahov bez priamej pomoci amerických či slovenských špecialistov. Zajtrašnia misia bude jedna z tých, pri ktorých bude účasť afganských síl na úrovni asi 70 percent.

Kto chytá v kukurici

Je skoré ráno krátko pred východom slnka. Na nádvorí základne sa obrnené automobily zoraďujú do konvoja. Príslušníci PRC si kontrolujú jednotlivé časti výstroja, upevňujú zbrane a muníciu na nepriestrelné vesty. Ešte pár hodín a teplota by mala vystúpiť minimálne o 10 stupňov. Podľa rozkazu by sme dnes mali prehľadať 3 až 5 afganských obydlií, v ktorých by sa mali potenciálne nachádzať zbrane, munícia, výbušniny prípadne ich komponenty, usvedčujúce domácich obyvateľov z kolaborácie s Talibanom. Vyrážame do ulíc ospalého mesta. O pár minút konvoj zastavuje na jeho okraji. V „predvoji“ ide tím EOD, ktorý musí zlikvidovať výbušné nástrahy na našej trase. Zdrží nás to asi hodinu, ale v takýchto prípadoch sa nevyplatí náhliť. Na poľnej ceste vinúcej sa stredom aleje nízkych husto rastených stromov dáva veliteľ operácie povel na zosadenie. Ďalej pešo. Po dvoch kilometroch

presunu sa pred nami otvorí priestor sivých polí, oddelený úzkymi zelenými chodníkmi. Podľa GPS nám k prvému obydliu treba zvládnuť ešte viac než dva kilometre cez polia klíčiacej kukurice. Pevná obuv sa zabára do mäkkej poranej pôdy. Veliteľ tímu dáva každú chvíľu pokyn na zastavenie skupiny, kým sám cez puškohľad nepreverí priestor pred nami. Snažíme sa udržiavať si odstup od tímu Alpha, ktorý by v tejto chvíli mal vojsť do prvého domu. Po jeho zaistení môžeme aj my asistovať pri prehľadávaní vnútorných priestorov. Počas presunu nepadne ani slovo, dorozumievame sa signálmi.

Odrazu ticho pretne niekoľko dávok z automatických pušiek pár sto metrov pred nami. Zaľahneme. Tím Alpha bol nastrelený z väčšej vzdialenosti a paľbu opätovoľ, dozvedáme sa o chvíľu z vysielacky. Nikto nebol zranený. Pravdepodobne išlo o demonštráciu prítomnosti protivníka, ktorý, ako sa zjavil, tak aj zmizol medzi domami. Z leteckého prieskumného prostriedku získavame informáciu o smere úniku strelcov. Tím sa rozdelí – časť pôjde po ich stopách, väčšina pokračuje v pôvodnej operácii. Dvojica krúžiacich Black Hawk nám dáva akú-takú istotu.

CSI Afganistan

V prvom dome sedia štyria starci na rohožiach. Vyrušili sme ich pri popíjaní čaju. Tím Alpha už stihol odviesť ženy a deti bokom. Policiaji z PRC prehľadávali obytné časti, nevynechali ani maštal a slamené prikrývky strechy. Po chvíli nachádzajú starú pušku, na tú má však domáci povolenie. Ďalšie zbrane ani munícia tu nie sú. Nenápadná debnička však ukrýva káble, svorky a izolačnú pásku – dobre známe komponenty na výrobu výbušnín. Nasleduje klasická procedúra, odber vzorky DNA z ústnej dutiny, odtlačky prstov, sken sieteckej a fotografovanie prítomných mužov.

Po niekoľkých minútach krížom cez polia smerujeme k hlineným domom vzdialeným asi 700 metrov. Procedúra sa opakuje a my sa vraciame k vozidlám. Hoci sme veľa nenašli, nechali sme jasný signál – útočníci sa v tejto oblasti nemôžu cítiť bezpečne.

Za ostatných sto dní príslušníci SOTU našli a zadržali viac ako tisíc kilogramov podomácky vyrobených výbušnín, ručné a mìnometné granáty, zbrane a množstvo iného dôkazového materiálu využiteľného pri ďalšom policajnom vyšetrovaní. Škála operácií je široká a obsahuje aj aktivity na získavanie informácií o kriminálnych činnostiach, ich overovanie a dokazovanie. Príslušníci SOTU v rámci svojho pôsobenia zabezpečili stovky konvojov a desiatky iných operácií rôzneho charakteru.

Text: mjr. Milan Vanga

Foto: Viktor Cicko

Prezident na ministerstve

„Pri možnostiach, ktoré dáva našej armáde rozpočet, som dnes poďakoval za plnenie jej úloh, či už v oblasti ochrany územia, alebo činnosti v mierových misiách, ale najmä za pomoc, ktorú poskytuje obyvateľom pri prírodných katastrofách a iných nehodách. Naposledy urobili veľmi dobrú prácu, keď pomohli ministerstvu zdravotníctva,“ uviedol prezident Ivan Gašparovič, ktorý je hlavným veliteľom Ozbroyených síl SR, pri príležitosti svojej pravidelnej koncoročnej návštevy Ministerstva obrany SR.

Ako ďalej dodal, OS SR nie sú iba inštitúciou, ktorá má zbrane, ale poskytujú aj humanitárnu pomoc. Prezident zároveň ocenil spoluprácu našich ozbrojených síl s armádami členských štátov Aliancie, ale aj V-4.

Minister obrany hlavnému veliteľovi OS SR vysvetlil, že hlavným cieľom vedenia rezortu obrany je poskytnúť ozbrojeným silám čo najviac finančných prostriedkov na výzbroj a vývoj zbraňových systémov, ale aj na domáci a medzinárodný krízový manažment.

Výmena čínskych pridelencov

Náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučík Peter Vojtek sa na začiatku nového roka stretol s odchádzajúcim pridelencom obrany Čínskej ľudovej republiky v SR starším plukovníkom Dong Wanom a zároveň privítal nového pridelenca obrany ČĽR staršieho plukovníka Sun Xushenga.

Generálporučík Vojtek počas rozhovoru s partnermi vyzdvihol úroveň vzťahov medzi Ozbroyenými silami SR a ozbrojenými silami Čínskej ľudovej oslobodzovacej armády. Staršiemu plukovníkovi Wanovi za doterajšiu spoluprácu úprimne poďakoval a udelil Pamätnú medailu náčelníka GŠ OS SR I. stupňa za rozvoj spolupráce medzi Čínskou ľudovou oslobodzovacou armádou a OS SR.

Minister udelil medaily

Minister obrany Martin Glváč a náčelník Generálneho štábu Ozbroyených síl SR generálporučík Peter Vojtek pri príležitosti 20. výročia vzniku Slovenskej republiky udelili 19 vojakom a zamestnancom rezortu pamätné medaily. Zlatú medailu ministra obrany I. stupňa pri príležitosti životného jubilea prevzal z rúk ministra aj generálporučík Peter Vojtek. Počas slávnostného zhromaždenia odznel rozkaz prezidenta SR a hlavného veliteľa Ozbroyených síl Slovenskej republiky, Ivana Gašparoviča k 20. výročiu vzniku štátu. Súčasťou slávnostného zhromaždenia bolo aj predstavenie najnovšej publikácie s názvom Vojenské dejiny Slovenska a Slovákov slovom a obrazom, ktorú spracoval autorský kolektív Vojenského historického ústavu pod vedením Vladimíra Segeša. Na slávnostnom zhromaždení sa zúčastnili aj štátny tajomník Ministerstva obrany SR Miloš Koterec a hlavní predstavitelia rezortu obrany.

Nový veliteľ prešovského krídla

Novým veliteľom vrtuľníkového krídla generálplukovníka Jána Ambruša v Prešove sa 1. januára tohto roka stal Róbert Tóth. Počas výkonu funkcie mu bola zapožičaná vojenská hodnosť plukovník. Do funkcie ho slávnostne uviedol plukovník Stanislav Hurčík v zastúpení veliteľa vzdušných síl OS SR plukovníka Miroslava Korbu. Súčasťou oficiálneho aktu na prešovskom vojenskom letisku bol slávnostný nástup vojenských jednotiek. Róbert Tóth sa ujal funkcie veliteľa vrtuľníkového krídla po zosnulom plukovníkovi Ladislavovi Malákovi, ktorý 8. decembra 2012 podľahol krátkej a zákernej chorobe.

Veteráni v Sieni slávy

Minister obrany SR Martin Glváč uviedol do Siene slávy päť novodobých veteránov. Rotného Radoslava Chebeňa (ISAF – Afganistan), rotmajstra Ivana Polakoviča (ISAF – Afganistan), nadrotmajstra vo výslužbe Milana Krištofa (misia OSN na Balkáne), podplukovníka Ericha Hrehuša (pozorovateľská misia Európskej únie v Gruzínsku) a podplukovníka v zálohe Františka Petráša (pozorovateľská misia OSN v Somálsku). Štyria z nich si ocenenie prevzali v Slovenskom národnom divadle počas slávnostného stretnutia pre príslušníkov Ozbroyených síl SR. Rotmajster Polakovič ešte v súčasnosti pôsobí v Afganistane. Minister vyzdvihol, že aj zahraniční partneri prácu našich vojakov v operáciách a misiách hodnotia vysoko pozitívne. Zároveň vyhlásil aj 16. ročník rezortnej ankety Vojenský čin roka.

Športovec roka 2012

V 53. ročníku novinárskej ankety Športovec roka získali reprezentanti VŠC Dukla Banská Bystrica tretie a piate miesto. V kategórii kolektívnych športov si prevzala tretiu cenu osádka štvorkajaku Peter Gelle, Martin Jankovec, Erik Vlček a Juraj Tarr, ktorá obsadila na Letných olympijských hrách 2012 v Londýne šieste miesto v pretekoch na 1 000 metrov. V kategórii jednotlivcov skončil v ankete na piatom mieste kanoista a dlhoročný reprezentant Michal Martikán. Na olympijských hrách v Londýne vybojoval bronzovú medailu v kategórii C1 a pri piatom štarte na OH po piaty raz stál na jednom zo stupňov víťazov. V ankete sa umiestnil medzi najlepšími desiatimi slovenskými športovcami už po šestnásty raz. Verí, že to nebolo naposledy: „Pred nami je nový olympijský cyklus a ja chcem zabojsť o účasť na olympiáde v Brazílii.“

Na Cypre zostaneme

Minister obrany Martin Glváč navštívil v predvečer Vianoc slovenský kontingent v misii UNFICYP a spolu s náčelníkom Generálneho štábu priniesli vojakom darčeky, medzi ktorými nechýbalo ani údené mäso na kapustnicu.

Na Cypre si minister pozrel nárazníkovú zónu v Sektore 4 a Kemp Milana Rastislava Štefánika vo Famaguste. Slováci tu pôsobia spolu s maďarskými, srbskými a chorvátskymi vojakmi.

Slovenskí vojaci zostávajú v misii na Cypre aj naďalej. Minister obrany SR to potvrdil aj na stretnutí s veliteľom jednotiek UNFICYP generálmajorom Chao Liu. „Garantoval som, že v tejto misii zotrváme. V Sektore 4 sme veliacou krajinou a dosť na nás stavajú. Máme tu dobré meno. Za tejto vlády sa na našom postavení k misii na Cypre nebude nič meniť,“ deklaroval šéf rezortu obrany. Zároveň pripomenul, že rovnaký postoj k tejto téme zastáva aj hlavný veliteľ Ozbromených síl SR prezident Ivan Gašparovič.

Foto: kpt. Michal Harnádek

Ukrajina ruší PVS

Ukrajina zruší v roku 2013 povinnú vojenskú službu v rámci prechodu na plne profesionálnu armádu, povedal minister obrany Pavel Lebedev. Lebedev, ktorý bol menovaný za ministra obrany 24. decembra 2012, dodal, že prioritou ukrajinskej vlády bude vybaviť ozbrojené sily novými či modernizovanými zbraňami, zlepšiť vojenský výcvik a tiež účasť ukrajinskej armády v mierových operáciách vo svete.

Ukrajina už dlho plánovala prechod k plne profesionálnej armáde, ale nízky rozpočet na obranu v uplynulých rokoch (iba 1,1 percenta HDP) tento proces maril. V súlade s pokračujúcou reformou armády sa ukrajinské ozbrojené sily zredukujú do roku 2017 takmer o 50 percent, zo súčasného počtu 193 000 príslušníkov na 100 000. Cieľom je vytvoriť na Ukrajine „moderné, európske ozbrojené sily, malé počtom, ale dobre vycvičené, náležite podporované, mobilné a profesionálne“.

Nemecko má problém s regrútmi

Rok a pol od profesionalizácie má nemecká armáda problémy s náborom nových príslušníkov. Vo fáze prechodu na plne profesionálne vojsko chcel Bundeswehr ročne prijať 5 až 15-tisíc nováčikov. V skutočnosti neplní ani dolnú hranicu tohto počtu.

Mladí ľudia uprednostňujú dokonca prácu v nemocniciach či domovoch pre seniorov, hoci tam majú plat o dve tretiny menší ako v armáde. V roku 2012 obsadili všetkých 35-tisíc voľných miest v dobročinných organizáciách, kým o dobrovoľný nástup na základnú vojenskú službu záujem nie je ani napriek tomu, že nováčikovia dostávajú mesačne vyše tisíc eur. A aj mnoho z tých, čo sa rozhodnú do armády vstúpiť, v nej dlho nevydrží. Okolo tridsať percent nováčikov sa vzdá ešte v polročnej skúšobnej lehote. S mnohými sa musí rozlúčiť aj armáda, najčastejšie pre ich zlú fyzickú kondíciu.

Minister obrany SRN Thomas de Maizière poznamenal, že mnohí mladí vojaci sú zaskočení skutočnosťou, že do služby musia nastupovať s vyčistenými topánkami, že spia v jednej miestnosti v ďalších a fajčiť smú len na vyhradených miestach počas fajčiarskych prestávok.

India a Pakistan po sebe strelali

Jeden mŕtvý a jeden ťažko zranený pakistanský vojak – to sú dôsledky kólfzie na hranici Indie a Pakistanu v spornom regióne Kašmír na začiatku roka. Pakistan tvrdí, že indickí vojaci prepadli jeho kontrolné stanovište. India to odmieta. Podľa nej Pakistan začal nevyprovokovanú strelbu z automatických zbraní.

Kašmír je pre obe krajiny sporným územím od vyhlásenia ich nezávislosti pred vyše 60 rokmi. Prímerie sa dohodlo v roku 2003, mierové rokovania sa však prerušili v roku 2008, keď pakistanskí teroristi zaútočili na hotel v Bombaji a zabili viac ako 150 ľudí. India aj Pakistan patria medzi krajiny, ktoré vlastnia jadrové zbrane.

Odišiel „Stormin’ Norman“

Deň po vianočných sviatkoch sa svet rozlúčil s generálom, ktorého meno sa vyslovuje v odborných kruhoch s úctou; človekom, ktorého americký minister obrany Leon Panetta nazval „jedným z najväčších vojenských velikanov“ – generálom Normanom Schwarzkopom. Velil koalíčným jednotkám vo vojne v Perzskom zálive, mal leví podiel na vyhnaní jednotiek Saddáma Husajna z Kuvajtu v operácii Púštna búrka a stal sa synonymom americkej vojenskej doktríny deväťdesiatych rokov.

Syn policajta a neskôr štátneho úradníka Herbert Norman Schwarzkopf vystriedal školy v Teheráne, Ženeve a vo Frankfurtu prv, než zakotvil najprv vo vojenskej akadémii v Pensylvánii a potom v známom West Pointe, v štáte New York. Jeho vojenská kariéra a služobný postup neboli nijako výnimočné – odsľúžil si svoje v Berlíne v šesťdesiatych rokoch, odkrútil dva turnusy vo Vietname a zúčastnil sa na americkej invázii na Grenadu v roku 1983.

Po vojne v Perzskom zálive odišiel z armády, odmietol niekoľko ponúk na politickú dráhu, v roku 1992 sa jeho životopis stal bestsellerom. O rok neskôr mu diagnostikovali rakovinu prostaty. Až do svojej smrti 27. decembra 2012 sa venoval charite.

Preslávil sa množstvom viac i menej vtipných výrokov, okrem iných i týmto: „Ísť do vojny bez Francúzska je ako ísť na poľovačku bez harmoniky.“ Vysvetlenie hádam ani netreba...

(cc)

TECHNIKA

NOVINKY • TRENDY • VÍZIE

BVP-3 má 25 rokov

Rusko sa usiluje presvedčiť Indiu o zrušení alebo oddialení vývoja jej vlastného bojového vozidla pechoty. Ponúka jej licenciu na výrobu najaktuálnejšej verzie BMP-3, vrátane všetkých technológií. Ponuka bola pravdepodobne aj jednou z tém návštevy ruského prezidenta v Indii počas našich Vianoc.

Indická armáda vlastní mnoho bojových vozidiel BMP-1 a BMP-2, ktoré treba buď radikálne modernizovať alebo nahradiť modernejšími strojmi. India preto pred štyrmi rokmi začala vyvíjať svoje bojové vozidlo pechoty, ale nie je pravdepodobné, že by projekt úspešne zavŕšila v najbližších desiatich rokoch.

BMP-3 je plne obojživelné pásové opancierované vozidlo na podporu pechoty. Predstavuje novú triedu sovietskych/ruských obrnených vozidiel označovaných skratkou BMP – bojovaja mašina pechoty (v Česku a na Slovensku BVP – bojové vozidlo pechoty). Jeho vývoj nadväzoval na predchádzajúce modely BMP-1 a BMP-2, do výzbroje Sovietskej armády sa vozidlo dostalo údajne už v roku 1988, verejnosti sa však predstavilo až v rámci májovej vojenskej prehliadky v roku 1990.

BMP-3 v základnej verzii uvezie 8 členov motostreleckého družstva, posádku tvorí veliteľ, vodič a strelec-operátor. Maximálna

rýchlosť je 70 km/h a dojazd 600 km. Vyrába sa v mnohých verziách – pre námornú pechotu, ako veliteľské vozidlo, prieskumné vozidlo, opravárenské vozidlo s 5-tonovým žeriavom, viacero je i protitankových verzií.

Okrem Ruska je BMP-3 vo výzbroji ďalších armád. Najviac (598 kusov) využíva armáda Spojených arabských emirátov a 420 kusov si objednalo Grécko. Neskôr objednávku zvýšilo na 1 000 kusov, v súčasnosti je však kontrakt zmrazený. O nákupe stovky BMP-3 rokuje Saudská Arábia, až 2 450 BMP-1, BMP-2 aj BMP-3 slúži v sýrskych ozbrojených silách. BMP-3 však nájdeme aj vo výzbroji Venezuely (130 ks), Kuvajtu (120 ks), Alžírsku (100 ks), Južnej Kórey (77 ks), Srí Lanky (45 ks), Cypru (43 ks) a Indonézie (17 ks), ktorá má v tomto roku dostať 37 ďalších nových vozidiel.

(aš)

Land Rover sa osvedčil

V septembri 2012 zástupcovia vojenských útvarov v priestoroch multifunkčnej základne Západ v Nemšovej prevzali nové terénne vozidlá Land Rover Defender 110. Ide o terénny automobil, ktorý si dokáže bez problémov poradiť s extrémnymi sklonmi terénu. Veď je konštruovaný ako pracovné auto pre armádu a dnes ho s úspechom používajú v desiatkach ozbrojených síl po celom svete (okrem iného aj u našich západných susedov).

Nové terénne vozidlo postupne nahrádza vo vojenských útvaroch morálne zastarané uazy a vojaci ho túžobne očakávali. Čo prinieslo? Land Rover má náhon na všetky štyri kolesá, antiblokovací systém (ABS) s elektronickým systémom riadenia trakcie (ETC) v teréne pracuje spoľahlivo. Bez ohľadu či jazdí na štrku, piesku či snehu.

Nová kvalita i bezpečnosť

Výhody vozidla sa ukážu aj pri jazde po cestných komunikáciách, lebo Defender disponuje moderným vznetovým motorom a šesťstupňovou prevodovkou. Počas prudkého brzdenia mu ABS dodáva potrebnú smerovú stabilitu. Trakčná kontrola ETC zasa čiastočne nahrádza chýbajúce uzávierky prednej a zadnej nápravy. Systém ETC aktivuje brzdú vždy, keď sa niektoré koleso začne otáčať oveľa rýchlejšie ako iné. Tým sa krútiaci moment preniesie na koleso s najlepšou príľnavosťou.

Náčelník parku a KTS v prápore RCHBO v Rožňave podpráporčík Jozef Guláš, teda jedného z útvarov kam smerovali nové vozidlá, si šesťstupňovú manuálnu prevodovku pochvaľuje: „Ponúka vynikajúci rozsah prevodov. Kratší prvý prevodový stupeň umožňuje jazdiť veľmi pomaly, čo uľahčuje pohyb v ťažkom teréne. Vysoký krútiaci moment motora pomáha pri akcelerácii so zaradeným prevodovým stupňom a dlhý šiesty stupeň umožňuje hospodárnu a kultivovanú jazdu stálou rýchlosťou.“

Práve rožňavský útvar má najväčšie skúsenosti s vozidlom Land Rover. Veď už od roku 2008 majú jeho verziu pre chemické vojsko. Vodič prieskumník skupiny monitorovania a odberu vzoriek slobodník Miloš Pavlúk na ňom najazdil vyše 18 tisíc kilometrov. Predtým jazdil prevažne na uaze. Aký vidí rozdiel? „Predovšetkým v pohodlí a bezpečnosti vodiča, v úspore PHM. V teréne ma Land Rover ešte nezradil. Bez problémov si poradil aj s pieskovými terénmi VVP Záhorie.“

Náčelník logistiky seredského ženijného práporu kapitán Jozef Hunal od Defendrov očakával, že prinesú novú kvalitu. „Ne-

sklamali nás, sú to nové vozidlá, navyše ich používajú viacero rokov v armádach NATO a odskúšané sú v rôznych konfliktoch vo svete,“ hovorí spokojný logista. Starší ženista slobodník Jozef Geralský ho dopĺňa: „Predtým som jazdil na uaze. Keď pršalo alebo napadal sneh, bolo veľmi ťažké uaz vykúriť, vysušiť. Často doň zatekalo.“

Skúška ohňom na Lešti

Vodič veliteľa roty vojak Martin Bullak jazdil predtým aj na mercedese. Géčko má podľa neho oproti Land Roveru väčší vnútorný priestor. Najmä vodič má viac miesta aj na ľavú ruku, mercedes mal širšie zadné dvere. Jazdné vlastnosti oboch moderných vozidiel sú však podľa neho porovnateľné. V niečom bol lepší Mercedes, v inom zasa Land Rover. Podobne ako ďalší vodiči

konštatuje, že najmä pri dlhších jazdách vo vozidle chýba autorádio.

Od septembra minulého roka najviac najazdili na Land Roveroch príslušníci nitrianskeho mechanizovaného práporu. Ich Defendre prešli skúškou ohňom počas minuloročného najväčšieho cvičenia Fort Pribina II na Lešti. Niektorí na nich počas cvičenia najazdili vyše 3 000 kilometrov v teréne. Osvedčili sa, priniesli aj úsporu PHM. UAZ v teréne spotreboval vyše 20 litrov benzínu, Land Rover asi 13 litrov nafty; na UAZ už prakticky neboli náhradné dielce (väčšinou sa používali repasované), išlo o staršie a poruchové vozidlo.

Náčelník parku a KTS podpráporčík Valér Husárik dodáva: „Vodiči, s ktorými sa denne stretávam, si chvália Land Rover. Aj z pohľadu komfortu a bezpečnosti vo-

diča je to neporovnateľné. Namiesto jednookruhového brzdného systému uazu má k dispozícii ABS, ETC, bezpečnostné pásy a mnohé ďalšie prvky pasívnej i aktívnej bezpečnosti. Na druhej strane sme sa stretli aj s niektorými muchami. Poznáme termíny: malé veľké auto a veľké malé auto. Land Rover patrí do tej druhej skupiny. Na pohľad vyzerá veľký, ale vnútri je priestoru pomenej. Najmä, keď budú v ňom vojaci sedieť v plnom výstroji a s výzbrojou. Ďalej to pravostranné riadenie (pôvodné britské) upravené na ľavostranné... Sám som zažil pri prvých kilometroch, že noha miesto spojky našla brzdový pedál. Aj priestor pre ľavý lakeť veľmi obmedzený.“ Práve v Nitre školili vodičov aj pre iné útvary našich ozbrojených síl, ktoré majú Land Rover. Na dobré sa veľmi rýchlo navyká, vodič má v lete klimatizáciu a v zime účinné kúrenie,

vyhrievané dvojité sklá. Ďalšou veľkou výhodou vozidla je, že jeden akumulátor slúži len na zabezpečenie chodu motora (teda jeho spustenie a prácu) a až druhý obsluhuje všetky spotrebiče vo vozidle. Rovnako aj to, že vozidlo má 12 a 24 voltovú elektroinštaláciu. Dva okruhy sú aj z bezpečnostnej stránky veľké plus. Vodič je schopný vždy naštartovať, aj keď svetlá nezasiahajú. Veľkou výhodou je hliníková samonosná karoséria na pevnom rebrinovom ráme. Umožňuje prepravu až deviatich osôb. Vodiči sa konečne dočkali v podmienkach našich ozbrojených síl terénnych pneumatík. Auto má zvýšené sanie, zvýšenú priechodivosť, ochranu motora, ochranné rámy vpredu aj vzadu, strešný nosič, magnetický hľadáčik, ktorý je diaľkovo ovládaný (keď je pod paľbou, môže si nasvetľovať nepriateľa).

Pár minút pred dvanástou

Veliteľ práporu RCHBO v Rožňave podplukovník Oliver Toderiška sa s Land Rovermi stretol už v roku 2003 počas pôsobenia v československej protichemickej jednotke v Kuvajte a Iraku. Oceňuje ich prínos, ale pripomína, že všetkých uazov sa predsa len tak skoro nevzdajú. Najmä tých so špeciálnou chemickou nadstavbou (dodnes ich využívajú aj Česi).

Land Rovers priniesli do útvarov dlho očakávanú novú kvalitu. Ukázalo sa, že sú to spoľahlivé vozidlá. Napríklad aj využitie uazu na služobné cesty bolo doslova za trest. Chýbali mu už spomínané bezpečnostné prvky a uazy boli pri jazde po komunikáciách svojou rýchlosťou brzdu plynulej premávky. Je neporovnateľné, ako vyzerajú vodič a cestujúci po absolvovaní cca 300 kilometrov na uaze a Land Roveri. Vodič v zime nemrzne, v lete sa nepotí, cíti sa oveľa bezpečnejšie, nezažíva otrasy, hluk v kabíne. Vôbec sa nedá porovnať svietivosť – účinnosť reflektorov, ktoré tiež významne zvyšujú bezpečnosť vodiča. Vidí viac a ďalej a je viac videný. Pociť bezpečnosti zvyšuje ochranný rám v prednej časti vozidla. V prípade nehody mu spoločne s deformačnou zónou zaručuje väčšiu bezpečnosť. Medzi ďalšie prvky, ktoré významne zvyšujú pohodlie a bezpečnosť, patrí ohrev predných a zadných skiel, vykurované sedadlá. Teda všetko, čo vodič ocení v terajšom zimnom období a čo nebolo v uaze.

Skúsenosti z útvarov, ktoré dostali prevažnú časť prvých Land Roverov Defender 110, teda nitrianskeho a michalovského mechanizovaného práporu, seredského ženijného práporu a práporu RCHBO Rožňava, hovoria jednoznačne o tom, že ich zavedenie bolo správnym krokom (aj napriek niektorým spomínaným muchám vozidla) a v správnom čase. Alebo doslova pár minút pred dvanástou. Miesto dosluhujúcich uazov (ktoré si však v uplynulých desaťročiach odvedli dobrú prácu) priniesli novú kvalitu. Bodaj by ich v dohľadnom čase nasledovali ďalšie desiatky kusov.

Text: Jozef Žiak

Foto: Jozef Žiak, STRAŽAN

Defendery má dnes vo výzbroji 60 armád sveta. V súčasnosti sa ich predá zhruba 25 000 kusov ročne.

Kto poletí s prezidentom USA?

Foto: defense.gov

Americké námorníctvo, pod ktoré spadajú vrtuľníky prevážajúce prezidenta USA, zvažuje ich výmenu. Svedčí o tom vypísanie nového tendra na náhradu dnes už zastaraných strojov Sikorsky VH-3D Sea King, slúžiacich nepretržite od šesťdesiatych rokov, a Sikorsky VH-60N Black Hawk, ktorý je v službách US Naval Air Systems Command (NAVAIR) od 80. rokov. V tendri sa očakáva najmä záujem firmy Sikorsky, ktorá by mohla ponúknuť svoj nový prírastok do rodiny vrtuľníkov so stredným doletom s označením S-92; a spoločnosti Boeing, výrobcu strojov CH-47 Chinook a MV-22 Osprey.

Pre Sikorsky hovorí história

Po prvý raz použili USA helikoptéru na prepravu prezidenta v roku 1957, keď sa Dwight Eisenhower potreboval urýchlene dostať z Bieleho domu do víkendového sídla na Rhode Island a voľba padla na Bell UH-13J Sioux. Prezidentovi sa táto forma dopravy zapáčila a nariadil vybrať typ vrtuľníka, ktorý by spĺňal požiadavky na prezidentský transport. Stal sa ním Sikorsky UH-34 Seahorse. Encyklopédie s poľutovaním konštatujú, že „neponúkal pohodlie typické pre dnešné vrtuľníky ako klimatizácia či toalety“.

Asi aj preto ho o tri roky neskôr nahradil novší Sikorského model VH-3A a ten prepustil svoje miesto v roku 1978 už spomínanému VH-3D Sea King (Black Hawk) pribudli začiatkom roka 1989). Keď v roku 2003 vypísalo ministerstvo obrany USA tender na výmenu prezidentského leteckého parku pod názvom Program VXX, Sikorsky bola prvá firma, ktorá sa prihlásila s upravenou verziou vrtuľníka H-92 Superhawk. Zadanie vtedy pod dojmom udalostí z 11. septembra 2001 požadovalo stroj, ktorý by bol schopný v čase krízy urýchlene previezť najvyššieho veliteľa ozbrojených síl z Bieleho domu do bezpečia. Zákazku síce nakoniec získalo konzorcium zložené z firiem Lockheed-Martin a Agusta Westland, ktoré ponúklo svoj vlastný dizajn s označením US101 (na platforme vrtuľníka AW101), zvyšovanie ceny za 23 strojov na konečných 11,2 mld. dolárov však spôsobilo, že projekt v roku 2009 minister obrany USA Robert Gates zastavil.

Nezničiteľný Marine One?

O 19 vrtuľníkov patriacich do prezidentskej flotily sa stará tím viac než 800 príslušníkov vrtuľníkovej letky americkej námornej pechoty (HMX-1) zo základne Quantico vo Virginii. Okrem transportu prezidenta sa využívajú aj na prepravu viceprezidenta, ministrov a zahraničných hodnostárov. Vrtuľník, ktorý má na palube prezidenta USA, nesie „call-sign“ Marine One, a jeho režim podlieha prísny bezpečnostným opatreniam – jedným z nich je, že vždy letí v skupine identických helikoptér, ktoré slúžia na pomýlenie potenciálnych útočníkov zo vzduchu i zeme. Menenie ich pozícií po štarte pripomína komplikovaný vzdušný tanec. Marine One je navyše vybavený protiraketovými zásobníkmi klamlivých cieľov a aktívnym infračerveným rušičom AN/ALQ-114A (tzv. Disco Ball)). V tejto súvislosti je vhodné spomenúť, že Marine One nikdy doteraz nehavaroval ani nebol predmetom žiadneho útoku.

Spojené štáty plánujú obstarat' dohromady 23 nových vrtuľníkov. V propozíciách sa uvádza, že by malo ísť o úpravu strojov už navrhnutých a vyvíjaných, s cieľom znížiť náklady a urýchliť dodávku, s ktorou sa ráta najneskôr v roku 2020. Technické špecifikácie hovoria o strojoch s doletom od 150 do 275 námorných míľ, letovou rýchlosťou 140 uzlov (okolo 250 km/h), prepravnou kapacitou 10-14 osôb, a rozmermi, ktoré umožnia transportovať vrtuľník v útrobach lietadla C-17 Globemaster. Akú značku bude niesť na štítkoch, resp. ktorý výrobca sa bude môcť pochváliť kontraktom s NAVAIR, si budeme musieť ešte počkať.

(cc)

Slovenské An-24V – vpravo stroj, ktorý havaroval v Maďarsku

Transportné lietadlá naše a od susedov 1

Dvadsiatu druhú časť seriálu o výzbroji OS SR, armád našich susedov, niektorých spojencov v NATO i ďalších krajín venujeme transportným lietadlám, ktoré sú v dnešných podmienkach asymetrických konfliktov s prevládajúcimi expedičnými operáciami nezastupiteľné z hľadiska dosiahnutia potrebnej mobility vojsk a ich zabezpečenia.

Vojenské transportné lietadlá vznikli väčšinou z civilných strojov prispôbením ich parametrov a výkonov potrebám bojových operácií, ale niektoré typy sa už projektovali ako čisto vojenské. V niektorých prípadoch sa zasa z vojenských bojových lietadiel (najmä veľkých bombardérov a nosičov torpéd) vyprofilovali transportné lietadlá pre vojenské i civilné využitie.

Najväčší rozmach vo vývoji „lietajúcich transportérov“ nastal v predvečer a v priebehu 2. svetovej vojny (1939 – 1945), pričom mimoriadne aktívne si počínali najmä Nemci. Do výzbroje zaradili napríklad trojmotorový Junkers Ju-52/3m, ktorý sa vyznamenal na Kréte i pri zásobovaní Afrikakorpsu v severnej Afrike, ako aj takých obrov, akými boli štvormotorový Arado Ar-232, šesťmotorový Messerschmitt Me-323 Gigant a takisto šesťmotorový Blohm und Voss BV-222 Wiking, najväčší operačne nasadený hydroplán 2. svetovej vojny. Symbolom amerického armádneho transportného letectva sa stala vojenská verzia dvojmotorového Douglasu

DC-3 Dakota s označením C-47 Skytrain, ktorou sa inšpiroval i slávny sovietsky Lisunov Li-2. Tieto dva stroje v sovietskych farbách mimochodom na jeseň 1944 zásobovali aj SNP.

Technický exkurz

Dnešné vojenské transportné lietadlá možno zjednodušene rozdeliť na turbovrtuľové a turbohriadeľové (prúdové) s taktickým alebo strategickým určením. Prakticky napospol ide o hornoplošníky, pretože takáto konfigurácia umožňuje ich prevádzku i na menej kvalitných letiskách s menším rizikom, že sa im do motorov dostanú zvířené nečistoty. Niektoré taktické stroje možno z hľadiska dĺžky dráhy, ktorú potrebujú na vzlet a pristátie, zaradiť do kategórie STOL (Short Take-off and Landing – krátky vzlet i pristátie). Ďalším spoločným znakom väčšiny z nich sú veľké nakladacie rampy v zadnej časti trupu na rýchly nástup pechoty i vjazd bojových vozidiel a techniky. Niektoré strategické

Impozantný Antonov An-12 slúžil v našich vzdušných silách do roku 1999

Antonov An-26M tesne pred pristátím

Tabuľka základných parametrov a výkonov						
(Vzletová hmotnosť je max. vzletová hmotnosť; Max. dolet je dolet s maximálnym množstvom paliva)						
Typ Posádka Kapacita	Prázdna hmotnosť Vzletová hmotnosť	Dĺžka Rozpätie Výška	Nosná plocha	Pohonná jednotka Výkon jedného motora	Max. rýchlosť	Dostup Stúpavosť Max. dolet
Antonov An-12 BP 5 osôb 90 osôb	28 000 kg 61 000 kg	33,10 m 38,00 m 10,53 m	121,7 m²	4 x Progress AI-20L al. AI-20M	777 km/h	10 200 m 10 m/s 5 700 km
Antonov An-24 3-4 osoby 52 osôb	13 300 kg 21 000 kg	23,53 m 29,20 m 8,32 m	75,0 m²	2 x Ivčenko AI-24A 1 887 kW	500 km/h	8 400 m cca 8 m/s 2 400 km
Antonov An-26 5 osôb 40 osôb	15 020 kg 24 000 kg	23,80 m 29,20 m 8,58 m	74,98 m²	2 x Progress AI-24VT 2 103 kW	540 km/h	7 500 m 8 m/s 2 500 km
L-410UVP-E Turbolet 2 osoby 19 osôb	3 725 kg 6 600 kg	14,42 m 19,48 m 5,83 m	35,18 m²	2 x Walter M-601E 560 kW	335 km/h	7 000 m 7,8 m/s 1 040 km
C-130H Hercules 4-6 osôb až 92 osôb	37 650 kg 70 300 kg	29,80 m 40,40 m 11,60 m	162,1 m²	4 x Allison T-56_A-15 3 210 kW	640 km/h	10 000 m 9,3 m/s 3 800 km

(napr. Lockheed C-5 Galaxy a ďalšie) možno dokonca nakladať a vykladať aj spredu po vyklopení nosa trupu nahor.

Samozrejmosťou moderných vojenských transportných lietadiel je výkonná a spoľahlivá avionika, navigácia a pasívna ochrana, spočívajúca v minimalizácii ich akustickej a termickej stopy, ako i v schopnosti vypúšťať klamné ciele a rušiče nepriateľských rádiolokačných prostriedkov. Aktívna, napríklad hlavná či raketová výzbroj, sa u nich už prakticky nevyskytuje.

Najrozšírenejším taktickým transportným lietadlom dneška je americký štvormotorový turboprtuľový Lockheed C-130 Hercules, sériovo vyrábaný od roku 1957! Vo viac ako 40 verziách slúži vo vojenských letectvách takmer 70 krajín. Zo štátov bývalého „východného bloku“ ho používajú napríklad Rumunsko a Poľsko.

Slovenský „sovietsky Hercules“

Za dvadsať rokov existencie Armády SR, resp. OS SR sa v leteckom parku slovenských vzdušných síl objavili štyri typy taktických transportných lietadiel, a to Antonov An-12, Antonov An-24, Antonov An-26 a Let L-410 Turbolet. Prvé dva typy už v našej výzbroji nefigurujú, ale rozhodne ich treba spomenúť.

Pôvodom sovietsky Antonov An-12BP naše vzdušné sily využívali od roku 1993 do roku 1999. Bol jedným z dvoch lietadiel tohto typu, ktoré prišli do Československa zo ZSSR v roku 1980. Podobne ako pri stíhačkách MiG-29, ktoré sme si s Čechmi rozdelili v pomere 1 : 1, aj v tomto prípade sa zachoval princíp „fifty – fifty“. Česi svoj stroj v roku 1997 predali bulharskej spoločnosti Air Sofia, slovenský Antonov v roku 1999 zasa kúpila moldavská spoločnosť Tirmavia, ktorá ho neskôr predala do Angoly, kde údajne lieta dodnes.

Antonov An-12 (v kóde NATO Cub) je vojenská verzia civilného lietadla An-10. Ide o štvormotorový turbovrtuľový taktický transportný stroj s päťčlennou posádkou (dva piloti, palubný inžinier, navigátor a radista), ktorý pre jeho podobu s americkým lietadlom rovnakej kategórie Lockheed C-130 Hercules často označujú ako „sovietsky Hercules“ (porovnaj v Tabuľke základných parametrov a výkonov). Po prvý raz vzlietol v roku 1958 a do roku 1972, kedy sa produkcia skončila, ho vyrobili 1 243 kusov, najviac v základnej nákladnej verzii An-12BP, ktorú ZSSR hojne vyvážal do spolkových krajín Varšavskej zmluvy, ako aj do ďalších štátov. K prvým veľkým odberateľom patrila India a modifikovanú verziu An-12 s názvom Šen-si Jün-8 údajne stále vyrábajú v Číne, odkiaľ ju exportovali aj do Sudánu, Myanmaru a na Srí Lanku. Hoci v ZSSR stroje An-12 začali od polovice 70. rokov minulého storočia nahrádzať turbohriadeľovými lietadlami Iljušin Il-76, značný počet ich zostáva v službe dodnes.

An-12BP je hornoplošník celokovovej konštrukcie s pretlakovou kabínou pre posádku i priestorom pre pasažierov, resp. obsluhu špeciálnych zariadení (napr. verzie pre elektronický boj). V nákladovom priestore, ktorý nie je pretlakový, môže prevážať až 20 ton nákladu, vrátane OT a BVP alebo 60 plne vyzbrojených vojakov. Verzia An-12 určená na vedenie elektronického boja (v kóde NATO Cub-C) nesie na palube aktívne vysielacie na rušenie telekomunikácie a radarov nepriateľa a radarový prieskum protivníka môže miasť aj zhadzovaním klamných radarových cieľov (Chaff). Väčšina lietadiel An-12 nemala žiadnu výzbroj a v operáciách potrebovala stíhaciu ochranu, ale niektoré, nasadené napríklad v Afganistane alebo Čečensku, niesli v zadnej (chvostovej) streleckej veži dvojicu kanónov NR-23 kalibru 23 mm.

Nešťastný Antonov An-24

Ani ďalší typ z rodiny lietadiel konštruktéra Antonova – An-24 – už vo výzbroji nemáme, hoci jeho koniec nezapríčinil ani vek, ani technická nespôsobilosť, ale chyba v pilotáži, ktorá v januári 2006 spôsobila tragickú haváriu a vyžiadala si 42 ľudských životov.

Čs. vojenské letecké pred rozdelením spoločného štátu disponovalo šiestimi lietadlami An-24V, z ktorých Česku pripadli štyri (registračné čísla 2904, 5803, 7109 a 7110) a Slovensku dve (registračné čísla 2903 a 5605). V roku 2001 Slovensko svoj stroj s číslom 2903 vymenilo s Čechmi za stroj 5803. Po havárii nášho An-24V s číslom 5605 pri maďarskej obce Hejce neďaleko slovenských hraníc z prevádzky definitívne stiahli aj druhý stroj tohto typu.

Antonov An-24 (v kóde NATO Coke) je dvojmotorové turbovrtuľové taktické dopravné lietadlo, ktorého v rokoch 1962 až 1979 v ZSSR vyrobili viac ako 1 000 kusov. Z nich dodnes ešte po celom svete slúži okolo 800 strojov a Čína vyrába jeho kópiu s názvom Si-an Jün-7.

Je to samonosný celokovový hornoplošník s kovovou kostrou a duralovým pokrytím trupu i krídel. Má troj až štvorčlennú posádku (dva piloti, palubný inžinier a voliteľne i radista) a vo verzii V môže prepravovať až 52 osôb alebo zodpovedajúci náklad. Používa sa predovšetkým na transport osôb a materiálu, ale často aj na výsadekové operácie a v civilnom sektore napríklad

L-410UVP-E20 so súčasnou kamuflážou

i na hasenie požiarov. Jeho konštrukcia je optimalizovaná na prevádzku z nespevnených letiskových plôch, čo tomuto lietadlu spolu s jednoduchosťou prevádzky a údržby prinieslo veľký odbyt najmä v rozvojovom svete. A hoci v týchto krajinách majú bezpečnosť leteckej prevádzky a údržba lietadiel veľké rezervy, treba povedať, že stroje An-24 ani tu a dokonca ani celosvetovo nezaznamenali vyššiu nehodovosť ako porovnateľné lietadlá západnej proveniencie.

Posledný „slovenský“ Antonov

Vzdušné sily OS SR v súčasnosti využívajú už iba jedno transportné lietadlo An-26 konštrukčnej kancelárie Antonov z pôvodne dvoch strojov tohto typu, ktoré sme v roku 1992 získali z majetku zanikajúcej čs. armády.

Antonov An-26 (v kóde NATO Curl) je dvojmotorový turbovrtuľový taktický transportný hornoplošník pre krátke a stredné vzdialenosti, ktorý konštrukčne vychádza zo staršieho typu An-24. V porovnaní s ním je o čosi robustnejší, poháňajú ho výkonnejšie motory a na zmenenej zadnej časti trupu má veľkú nkladaciu rampu. Jeho posádka je rovnako ako pri An-12 päťčlenná (dva piloti, palubný inžinier, navigátor a radista). V rokoch 1969 až 1983 v ZSSR vyrobili 1 403 týchto strojov a kópie pod názvom Xian Y-14, resp. Xian Y-7 sa vyrábajú v Číne vraj ešte i dnes.

Okrem základného typu An-26, určeného na taktický transport osôb a nákladu (až 40 osôb alebo 5 200 kg inej záťaže), vzniklo

**Lockheed C-130H Hercules
rumunských vzdušných síl**

Turbolety Vzdušných síl OS SR v prehliadkovej zostave

postupne viacero jeho modifikácií pre vojenské i civilné použitie. Z vojenských spomeňme aspoň An-26 Poľjot určený na pozorovanie a kontrolu vzdušného priestoru, An-26 Štabnoj zabezpečujúci leteckú mobilitu vojenských veliteľstiev a štábov, zdravotnícke An-26 Vita a An-26B Mobile Hospital, námorný An-26LL-PLO (Ejetajuščaja laboratorija Protivolodočnoj oborony) a An-26REP (RadioElektronnyje Protivodejstvije) pre rádioelektronický boj.

Žiadna z vojenských verzií Antonova An-26 nebola nikdy vyzbrojená hlavnými ani inými zbraňovými systémami.

„STOL-y“ z Kunovic

Pred zánikom spoločného štátu aj armády v roku 1992 malo čs. vojenské letectvo na rozdelenie až dvadsaťosem domácich transportných lietadiel Let L-410 Turbolet vyrábaných v podniku Let Kunovice v Čechách, a to sedem vo verzii L-410MA, sedem L-410FG, štyri L-410UVP, dva L-410UVP-E a osem L-410UVP-L. Slovensko z nich vtedy získalo deväť strojov – po dva L-410MA a L-410FG, po jednom L-410UVP a L-410UVP-E a tri L-410UVP-L.

Let-410 Turbolet je dvojmotorový samonosný hornoplošník s celokovovou pološkrupinovou konštrukciou trupu a dvojnásňakovým krídlom vybaveným dvojštrbinovými klapkami a spoilermi. Dokáže lietať v extrémnych klimatických podmienkach za teplôt od +50 do -40 stupňov Celzia a je schopný prevádzky aj na malých a neupravených letiskách, čím sa zaraďuje do kategórie STOL, pre ktorú sa v ruštine používa skratka UVP, tvoriaca aj

súčasť označenia niektorých jeho verzií. Nie náhodou, pretože najviac z vyše tisíc od roku 1971 vyrobených Turboletov sa exportovalo do bývalého ZSSR, kde v rámci vzdušných síl Ruskej federácie a ďalších nástupníckych štátov, ale aj v civilných leteckých spoločnostiach mnohé slúžia dodnes. Pre zaujímavosť – v európskych krajinách je ešte v prevádzke okolo 50 týchto strojov a mimo „starého kontinentu“ sa s nimi možno stretnúť aj v takých exotických destináciách, ako sú napríklad Ostrovy Zeleného mysu – Kapverdy pri západnom pobreží Afriky!

Dopravná letka vzdušných síl OS SR v súčasnosti prevádzkuje už iba štyri stroje L-410UVP typového radu E (E20) s motormi Walter M601E, ktoré patria medzi Turboletmi k najmodernejším a najvýkonnejším.

Na záver dnešného rozprávania pre úplnosť dodajme, že v roku 1992 v majetku čs. vojenského letectva boli ešte dve transportné, resp. dopravné lietadlá – dvojmotorový prieskumný a pozorovací turbopropulzívny Antonov An-30FG a dvojmotorový turbohriadeľový Jakovlev Jak-40. Antonov získala Armáda ČR a používala ho na monitorig v programe Open Skies (Otvorené nebo), až ho napokon kvôli neúmerným prevádzkovým nákladom predala na Ukrajinu. Slovensku pripadol modernejší Jak-40, ktorý napokon skončil v zostave letky ministerstva vnútra.

(dokončenie v budúcom čísle)

Text: PhDr. Ján Dolinay

Foto: Miroslav Gyűrösi

Nová indická húfnica

Indická priemyslová skupina Tata predstavila vlastný model samohybnéj húfnice kalibru 155 mm. Ide o vôbec prvú húfnicu, vyvinutú indickým zbrojárskym priemyslom. Nová húfnica má údajne hlavňu dlhú 8 060 mm, vyrobenú technológiou švédskej spoločnosti Bofors. Kolesový podvozok 8x8 vyvoláva dohady, či nejde o podvozok nákladného automobilu Tatra. Usporiadanie nového indického delostreleckého systému sa nezakryte inšpirovalo izraelským modelom ATMOS 2000 a juhoafrickým T5 Condor. Vývoj vlastnej húfnice je pravdepodobne reakciou na dlhodobé problémy s dovozom zahraničných delostreleckých systémov, ktoré sú jednak technického charakteru a tiež sú spojené s úplatkáckymi škandálmi.

Úspešný test európskeho UCAV

Európske bezpilotné bojové lietadlo nEUROn úspešne absolvovalo skúšobný let. Stroj v sprievode stíhačky Rafale vzlietol z testovacej dráhy spoločnosti Dassault pri francúzskom meste Istres a o približne 25 minút neskôr tam opäť pristál. Dassault nEUROn bol vyvinutý ako tzv. technologický demonstrátor, výroba sa preto obmedzila na jediný kus, slúžiaci na vývoj nových technológií. Projekt nEUROn za 400 miliónov eur je zjednotením vývoja strojov tejto kategórie v rôznych európskych krajinách – Taliansku, Švédsku, Španielsku, Švajčiarsku a Grécku. Na celý vývoj centrálne dozerá Francúzsko. Lietadlo je vyrobené z kompozitného materiálu a môže sa stať prakticky neviditeľným. Hoci váži sedem ton a veľkosťou zodpovedá stíhačke Mirage-2000, úspešne vzdoruje radarom.

UAV z lietadlovej lode

Americké námorníctvo plánuje v najbližšom čase vypísať tender na dodávku bezpilotného prieskumného a bojového lietadla schopného štartu z paluby lietadlovej lode (UCLASS). Špecifikácie sa v týchto dňoch finalizujú, schválenie programu by malo byť otázkou niekoľkých dní. Najhorúcejšími konkurentmi v tendri budú zrejme spoločnosti Northrop Grumman s projektom X-47B, General Atomics s upravenou verziou svojho úspešného UAV Predator-C, Lockheed Martin s nedávno predstaveným konceptom Sea Ghost a Boeing, ktorý pravdepodobne ponúkne dizajn vychádzajúci z projektu X-45C Phantom Ray. Základné informácie hovoria o tom, že velenie amerického námorníctva ráta s vyselektovaním víťazného modelu UCLASS do roka 2016 a s jeho operačnou spôsobilosťou v horizonte roka 2020.

Česká armáda prezbrojuje doma

České ministerstvo obrany chce do roku 2020 nakúpiť 9 600 útočných pušiek, sedemtisíc pištolí a stovky samopalov z Českej zbrojovky, s úmyslom dokončiť prezbrojovanie Armády Českej republiky. V nedávnej minulosti ju začalo prezbrojovať útočnými puškami CZ 805 Bren. V zmysle zachovania kompatibility chce pokračovať zbraňami od toho istého výrobcu. V roku 2010 ministerstvo uzavrelo s Českou zbrojovkou zmluvu na dodávku osemtisíc útočných pušiek, ktorými postupne nahrádza legendárny vzor 58. Kúpilo aj šesťsto samopalov CZ Scorpion Evo a viac ako 5 500 pištolí CZ 75 Phantom. Za nákup dosiaľ zaplatilo 1,2 miliardy českých korún.

Lode pre Irak

Americké námorníctvo dokončilo skúšobné plavby prvého z dvoch podporných plavidiel OSV (Offshore Support Vessel), ktoré objednal Irak. Lode sú dlhé 60 metrov a majú výtlak 1 400 ton. Ich primárnou úlohou je pôsobiť ako veliteľská a zásobovacia loď pre zväzy menších plavidiel, napríklad hliadkových člnov. Tie budú predovšetkým chrániť ropné plošiny pri irackom pobreží. Lode majú 42-člennú posádku a môžu prepravovať ďalších 40 ľudí. Majú tiež nákladný priestor a vybavenie využiteľné pre zásobovanie ropných plošín. Jedna loď stojí 35 miliónov dolárov, ďalších 22 miliónov stojí výcvik posádok a logistická podpora.

Falcon s biopalivom

Nielen automobilky sa môžu pochváliť ekologickými motormi. Na sklonku minulého roku sa po prvý raz v histórii vzniesol do vzduchu Dassault Falcon 20 s dvoma turbomotorami General Electric CF700-2D-2, poháňanými výlučne biopalivom s príznačným názvom ReadJet. Stalo sa tak počas prezentácie, ktorú zorganizovalo výskumné laboratórium amerického letectva (AFRL) v spolupráci s Národnou výskumnou radou Kanady. Dassault Falcon 20 majú v letovom parku ozbrojené sily Belgicka, Francúzska, Iránu, Nórska, Pakistanu či Španielska.

Bangladéš nakupuje po rusky

Podľa ruských zdrojov prejavil Bangladéš záujem o dvanásť ruských cvičných a ľahkých bojových lietadiel Jakovlev Jak-130 a o dvanásť stíhačiek Suchoj Su-27. Ázijská krajina chce na ich nákup využiť pôžičku, ktorú jej v januári 2013 odsúhlasilo Rusko vo výške jednej miliardy amerických dolárov. Okrem toho Bangladéš získal od Ruskej federácie aj ďalší úver vo výške päťsto miliónov dolárov na stavbu prvej atómovej elektrárne v krajine. Stavať sa začne dvesto kilometrov od hlavného mesta Dháka v januári budúceho roka. Bangladéš ruským zbraňám dôveruje: nedávno od Ruska kúpil obrnené vozidlá a vrtuľníky Mi-171Sh. Záujem má aj o ruské prostriedky protivzdušnej obrany a bojovú techniku pozemných vojsk.

TAKÍ SME BOLI

V ROKU 1993

Za 20 rokov existencie OBRANY sa popísali už tony papiera. A nie vždy to boli iba strohé odborné texty, analýzy, technické novinky. Na svoje si prišli aj estetickéjšie založené kádre pri oku lahodiacej fotografiách a vtipných sprievodných textoch. Tak ako v roku 1993, keď sa hneď trikrát na obálke OBRANY objavili fotografie a témy, ktoré nám aj o 20 rokov neskôr rozprúdili krv a poštekli bránicu.

Rozpálený snehuliak

V máji 1993 si OBRANA, vtedy ako vojenský týždenník vychádzajúci na novinovom papieri v rozsahu 12 strán, vzala na paškál vojenské hormóny búriace sa s rozpukom jari. Príbeh o dievčati, ktorého pôvabom podľahol vojak základnej služby, s pochopiteľnými následkami, má skvelú pointu, ktorá ho predurčila na reedíciu po dvoch desiatkach rokov: „Vojaci, je máj – laský čas,“ píše OBRANA. „Všetko sa prebúda, pučí. S pribúdajúcimi a čoraz intenzívnejšími slnečnými lúčmi dievčatá viac odkrývajú svoje vnyady. Pozor na to! Bróm sa už do čaju nedáva, tak nech sa to neskončí pátraním vašich priateľiek po otcov svojich detí.“ Tomuto vydaniu OBRANY chýbal k dokonalosti už len pribalený kondóm...

To teda je sila!

Tretí stupeň víťazov patrí vydaniu z 5. júna 1993, v ktorom OBRANA vypísala súťaž o najvtipnejší alebo najpikantnejší zážitok so ženou. Za citáciu stoja propozície súťaže: „Ak ste prežili krásne chvíle s dievčatom, z ktorého sa vyklubala dcéra vášho veliteľa, alebo keď ste si v tme pomýlili svoju frajerku či frajera so známou vášho kamaráta alebo priateľky, alebo keď ste zažili nejaký podobný príbeh, neváhajte – a napíšte nám.“ Po dvadsiatich rokoch sa trochu v tých rodových súvislostiach strácame, ale inak palec hore! Nielenže je to sila, ale premýšľame, či by to nebol aj príklad hodný nasledovania...

Tri zbrane Tracey

Vidno, že v máji 1993 bolo v redakcii dosť dusno. Aby vojaci nefrlali, že OBRANA je úzkoprsá a bráni im v rozširovaní obzorov, číslo z 22. mája bolo nabité zahraničnými aktualitami – čitatelia sa v ňom dozvedeli aj to, ako si dôstojníčka novozélandského letectva vyšla na pláž. Pointa sa ukrýva v posledných dvoch vetách textu pod fotografiou: „Podľa dobre informovaných letcov z tej istej jednotky si Tracey ľahla na pláž „hore bez“, ale samopal z ruky nepustila. Asi vie, prečo.“ V hitparáde z roku 1993 získava toto číslo OBRANY striebornú medailu.

Jednotlivé súčasti taktického simulátora MILES 2000 majú za sebou aj úspešnú medzinárodnú skúsenosť. V roku 2009 ho slovenská strana zapožičala i s obslužným personálom českým kolegom, ktorí organizovali cvičenie mnohonárodného práporu vojenskej polície NATO Čierny medveď 2009. Konalo sa vo výcvikovom priestore neďaleko Vyškova na Morave. O dva roky neskôr, na cvičení Čierny medveď 2011 na Lešti, používali systém vojenskej policajti zo Slovenska, Poľska, Chorvátska i Českej republiky.

MILES 2000: Ako získať nesmrteľnosť

Postupom času sa vojaci, ktorí cvičili s taktickým simulátorom MILES 2000, celkom logicky usilovali nájsť určité finty, pomocou ktorých by systém oklamali a získali v boji „nesmrteľnosť“.

„Je to prirodzené pre nás mužov. Veľmi mi neradi prehrávame. Chceme, aby vojak bol mysliaca bytosť a on taký je, preto nechce prehrať, byť vyradený. Aj preto neraz podvádza, zatiaľ čo batožina, prelepí izolačnou páskou. Ale v konečnom dôsledku vojaci klamú sami seba. V reálnej bojovej situácii by smrť neoklamali...“, pripomína podplukovník Róbert Totkovič. Pri použití MILES-u musia jeho pracovníci zjednotiť dve rôznorodné zariadenia: pôvodne sovietske BVP a americký MILES. Ten je veľmi citlivý na elektrickú sieť vozidla, pripojenie, na kolísavé napätie vo vozidle. Je nastavený tak, že ak niektorú z týchto veličín vyhodnotí ako kolísavú, MILES to považuje za pokus o podvod a výsledkom podvodu je samozabitie (vojak, či vozidlo).

Zlikvidoval svojich kolegov

V Odbore simulačných technológií, samozrejme, vedia rozlíšiť, či k zabitiu došlo pôsobením inej zbrane, alebo z technické-

ho dôvodu. A vtedy vedia spraviť nápravu – oživenie. Ale predovšetkým ide, žiaľ, o reálny obraz, v akom nepriaznivom stave sa technika našich ozbrojených síl nachádza. Niektoré zdánlivo menšie nedostatky, ktoré neprekážajú vozidlu (podvozokovej časti či zbraňovým a pozorovacím systémom...) MILES-u prekážajú a dochádza k zabitiu. Lepšie povedané, k tzv. vzájomnému zabitiu. Vojaci, najmä osádka vozidiel, ktorí sú v uzavretom priestore, nemajú taký prehľad o dianí na bojisku a postreľujú sa navzájom (nechtiac). Existujú o tom dôkazy, keďže celé cvičenie sa nahráva. Posledný príklad je z nedávneho cvičenia Pribina mechanizovanej práporovej skupiny. V poslednom vozidle v prúde, či už náhodou, alebo zámerne, skúšal strelec-operátor funkčnosť zbraňových systémov a zničil dve pred ním idúce bojové vozidlá. Zlikvidoval 20 svojich kolegov, nedošlo teda k samoodpalu.

V začiatkoch si jednoducho museli vojaci zvyknúť na systém. Predtým, pri výcviku

jedného nemenovaného útvaru, jedna z čiat roty sa dostala vo svojom útočnom nadšení viac dopredu, ako bolo nevyhnutné. A keďže počasie bolo nepriaznivé a viditeľnosť veľmi zlá, tak ju ďalšie súčasti roty považovali za nepriateľa a v podstate takmer zlikvidovali. Aj na takýchto príkladoch sa časom naučili používať MILES pri výcviku.

Príčinou bola podľa podplukovníka Totkoviča aj nedokončená dôkladná identifikácia cieľa. „Navyše v mierne zalesnenom teréne je farba BVP i uniforiem takmer rovnaká. Maskáčové uniformy na vzdialenosť vyše 100 metrov splyvajú, takže došlo k pomerne veľkej bratovražde. Museli sme činnosť zastaviť, stiahnuť ich z bojiska,

oživiť a dať im ešte jednu šancu," hovorí podplukovník Totkovič.

Samozrejme, technika, teda simulátor, nie je natoľko dokonalý ako reál (vojaci sa schovávajú do hustého krovia, za rôzne prekážky a pod.). MILES využíva laserový lúč a ten jednoducho cez prekážku neprejde. Vojaci by preto nemali zabúdať, že guľka tadiaľ prejde. Tú neoklamú.

Čarovná modrá pištoľ

Rozhodcovia sa pohybujú po bojisku a majú prehľad o celkovej situácii. Napríklad ak vojak strieľa do okna vozidla, čím by reálne zabil jeho osádku, no jeho laserový lúč cez sklo neprenikne. Rozhodca vtedy podľa zväzovania udalosti so svojou modrou pištoľou administratívne „zabije“ osádku vozidla. Na obrazovke počítača v simulačnom centre sa tento stav ukáže ako administratívne zabitie.

Simulačné technológie sa stále zdokonaľujú, čoraz viac sa svojimi schopnosťami približujú reálnej situácii na bojisku. Samozrejme, ani tieto prostriedky nie sú najlacnejšie. Na druhej strane si treba odpovedať na otázku čo je drahšie ako ľudský život? Skúsenosti zo zahraničných operácií hovoria o tom, že vojaci sa ocitnú v situácii, keď môžu byť zabití alebo, naopak, budú musieť zabiť. Preto je potrebné zamyslieť sa nad tým, že v žiadnom prípade nejde o vyhodnené peniaze. Aj systém MILES je teda potrebné ďalej modernizovať. Doplňí ho o ďalšie komponenty a prvky zbraní aj zbraňových systémov. Pravdaže, treba pritom rešpektovať „autorizačné“ práva spoločností z USA, ktoré ich vlastní. Vo svete sú pritom dnes aj vyspelejšie, sofistikovanejšie systémy. Musíme však vychádzať aj z ich finančnej dostupnosti pre naše ozbrojené sily.

Prevažujú pozitívne ohlasy

Ohlasy vojenskej verejnosti na MILES sú vo väčšine prípadov pozitívne. Veliteľ prešovskej mechanizovanej brigády plukovník Martin Michalko pripomína, že zreálne taktické cvičenia a šetrí prostriedky na výcvik, keďže riadiaci má prehľad o pohybe cvičiacich, skutočnom zasiahnutí, ich reakcií. „Sme radi, že ho môžeme využívať, aj keď všetko je limitované financiami a umiestnením systému na Lešti.“

Uvítali by, keby robil výjazd k útvarom. Tiež by ocenili doplnenie systému o ďalšie zbrane, aby sa situácia na cvičení s MILES-om ešte viac zrealizovala. Ide najmä o nové zbrane a techniku, ktoré sa zavádzajú. „Pre nás je veľmi dobré, že systém sa dá prepojiť s konštruktívnou simuláciou a tak je možné zrealizovať plnenie úloh aj pri veliteľsko štábných cvičeniach s čiastočným vyvedením vojsk,“ hovorí veliteľ brigády.

V poslednom období získali okrem iného aj pri príprave práporovej mechanizovanej skupiny pomerne veľké skúsenosti so systémom príslušníkov topolčianskej mechanizovanej brigády. Najmä jej nitriansky prápor. Jeho veliteľ podplukovník Štefan Acsai si pochvaľuje, že predovšetkým na mladších a menej skúsených vojakoch vidieť pokrok, ktorý výcvik s MILES-om prináša. „Bodaj by príležitosti cvičiť s ním bolo viac,“ pripomína veliteľ práporu. Niektorí príslušníci útvaru, najmä jeho druhej mechanizovanej roty, majú skúsenosti aj s využívaním ešte novších a pokročilejších simulačných technológií. Získali ich, keď boli koncom roka 2011 spoločne s levickým mechanizovaným práporom na cvičení v nemeckom výcvikovom centre Hohenfels,“ konštatuje veliteľ práporu.

Aj s postupným utlmovaním našej účasti na operácii ISAF v Afganistane bude vzrastať úloha kvalitného výcviku v domácich podmienkach. No a to je parketa pre MILES 2000. Pravda, len za predpokladu, že bude ďalej doplňovaný o ďalšie komponenty a prejde modernizáciou.

Text a foto: Jozef Žiak

Štruktúra odboru

Odbor simulačných technológií poskytuje intenzívny, realistický spoločný výcvik, ktorý pomáha pri rozvoji profesionálnych schopností veliteľov a vojakov počas prípravy jednotiek na dosiahnutie úspechu na modernom bojisku. Výcvik sa realizuje metódou počítačovo podporovaných cvičení a na výcvikovom zariadení živej simulácie. Prostredníctvom cvičení brigádnej, prápornej alebo údelovo zoskupenej úrovne jednotne cvičia a zladujú sa štáby podľa štandardných operačných postupov. Odbor pripravuje, riadi a vykonáva rozbor cvičení, dozerá na dodržiavanie bojových a výcvikových doktrín. Pozostáva z operačného oddelenia, ktoré je zamerané na prípravu, plánovanie, koordináciu a zabezpečenie plnenia úloh počas cvičení konštruktívnej a živej simulácie. Okrem iného aj spracúva námety a scenáre cvičení na základe výcvikových úloh a cieľov cvičiacej jednotky. Oddelenie živej simulácie zabezpečuje výcvik s taktickým simulátorom MILES 2000 so zameraním na manévrový výcvik bojových rotných a práporných skupín.

Priebeh každého cvičenia sa riadi z centra (EXCON) a sledujú ho pozorovatelia – rozhodcovia. Oddelenie riadi cvičiace jednotky (BLUEFOR) a opozičné jednotky (OPFOR) počas taktického cvičenia a monitoruje ich činnosť. Sumarizuje, analyzuje, odovzdáva technické podklady do záverečného rozboru – vyhodnotenia (AAR) a odporúčania pre ďalší výcvik. Oddelenie konštruktívnej simulácie s využitím štandardného systému konštruktívnej simulácie primárne zabezpečuje, pripravuje a vykonáva jednostranné (jednostupňové a dvojstupňové) a dvojstranné veliteľsko-štábne počítačovo podporované cvičenia (CAX) pre veliteľov a štáby útvarov a jednotiek OS SR na taktickom stupni. Oddelenie rozhodcov zabezpečuje výcvik na konštruktívnej a živej simulácii. Pripravuje, monitoruje a vyhodnocuje priebeh každého cvičenia v spolupráci s vyhodnocovacím centrom EXCON. Vykonáva neformálne rozbor, záverečné formálne hodnotenia a rozbor cvičiacich zložiek (AAR) a tak poskytuje cvičiacim efektívnu spätnú väzbu.

Posledný kurz

Kurzami a odbornými školeniami v rámci martinského práporu výcviku prejde každý profesionálny vojak našich ozbrojených síl. S vojenskou abecedou sa v Martine zoznamujú aj čakatelia prípravnej štátnej služby, absolventi civilných vysokých škôl a kadeti Akadémie ozbrojených síl.

Podľa veliaceho poddůstojníka práporu štábného nadrotmajstra Ľubomíra Miháliku bolo v roku 2012 v rôznych kurzoch organizovaných v poddůstojníckej akadémii 627 frekventantov. Z nich 379 bolo v kariérnych kurzoch (medzi nimi bolo aj 65 žien). Veliteľ Poddůstojníckej akadémie štábný nadrotmajster Milan Pavlík pripomína pozitívny trend: „V roku 2012 kurzy neukončilo len 11 percent frekventantov. V roku 2011 sme mali neúspešných 28 percent. Ukazuje sa, že profesionáli chodia do kurzov lepšie pripravení. Nielen po fyzickej, ale aj po odbornej stránke.“

V tomto trende pokračoval aj posledný kurz roku 2012: vstupný poddůstojnícky kurz OR-5. Tento kariérny kurz pripravuje vojenských profesionálov v hodnosti desiatnik z celých ozbrojených síl, aby mohli byť po jeho úspešnom absolvovaní povýšení do hodnosti čatára a v útvaroch riadili tímy, obsluhy či osádky v počte troch až piatich osôb. Pod vedením riadiaceho záverečného výcviku rotmajstra Juraja Majera v priestoroch posádkového cvičiska Sučany 51 frekventantov kurzu (z toho 7 žien) absolvovalo v minuloročnom decembri praktické zavŕšenie svojej prípravy.

Zo záchránárky letuška

Desiatnička Lucii Dovičinovej, rodáčke z Moťažíc neďaleko Trenčína, sa ani nesnívalo, že raz bude vojenskou letuškou. Veď po ukončení strednej školy so zameraním na stravovanie začala pracovať v bývalom Výcvikovom a rekreačnom stredisku Trenčianskych Tepliciach ako recepčná.

Do strediska prichádzalo na rôzne školenia a pobyty mnoho vojenských profesionálov. Uniforma v nej vždy vzbudzovala rešpekt a dôveru. Preto sa rozhodla pre vstup do ozbrojených síl. Po skončení základného výcviku v Žiline absolvovala kurz zdravotníckeho inštruktora. Jej pôsobiskom sa stala bývalá letecká základňa (dnes dopravné krídlo) v Kuchyni. Začínala v leteckej hasičskej jednotke. „Na takmer päť rokov, ktoré som tam prežila ako zdravotník – záchránár neďám dopustiť. Práca bola zaujímavá, kolektív veľmi dobrý. Postupne som si popri zamestnaní urobila zdravotnú školu so zameraním záchránár. V roku 2008 prišla ďalšia výzva. Ponúkli mi, či by som chcela robiť v dopravnéj letke letušku. Všetky potrebné školy a kurzy som mala. Evidujem na palube lietadla nielen obsluhu, ale v prípade potreby im poskytnúť aj prvú pomoc. Tak som si povedala prečo nie?“ spomína Lucia na svoju cestu k funkcii palubnej sprievodkyni, ako sa oficiálne volá jej pracovná pozícia.

Okrem poskytovania gastronomických služieb pre cestujúcich počas letu, zabezpečuje dodržiavanie prevádzkových bezpečnostných predpisov. Lucia je jednou z troch palubných sprievodkýň v našich ozbrojených silách. Práca jej priniesla veľa zaujímavých zážitkov. Okrem iného letela na Cyprus či do estónskeho Tallinnu. S ministrami či generálmi. Ale hádam najviac spomína na let s pilotmi a technikmi zo zmiešaného krídla Sliač na letecké dni v Cambrai vo Francúzsku. „Zišli sme sa tam neskutočne dobrá partia. V medzinárodnom prostredí, kde bolo množstvo zástupcov vzdušných síl z celého sveta sme reprezentovali Slovensko. Boli to veľmi príjemné zážitky. Dodnes sa k nim pri stretnutiach vraciame,“ hovorí desiatnička Dovičinová. Vždy si spomína na to lepšie. Hoci neraz počas letov zažila aj horšie chvíle. To vtedy, keď počasie ukázalo svoju odvrátenú tvár a lietadlom poriadne hojďalo.

Veliaci poddůstojník dopravného krídla v Kuchyni štábný nadrotmajster Jozef Jakubec na adresu Lucie hovorí, že všetky úlohy nielen počas leteckých preprav, ale aj v rámci základne plní veľmi dobre. Podľa neho je správnym človekom na palube lietadla nielen do slnečných dní, ale aj do nepohody.

Foto: archív L.D.

„Užili sa v podmienkach Malej Fatry nielen mrazivé počasie s množstvom čerstvého snehu, ale vzápätí oteplenie a dážď. Vtedy si doslova nestíhali sušiť poľné rovnšaťy,“ hovorí na adresu svojich frekventantov rotmajster Majer. Keďže išlo o jeden z početne najviac obsadených kurzov, veľkou pomocou mu boli šikovní inštruktori. Najmä rotmajster Rastislav Šinal, rotný Jozef Fedor a rotný Jaroslav Plavec. V budúcnosti by však pri takom množstve frekventantov v jednom kurze privítal aj vyšší počet inštruktorov.

Úskalia líderstva

Niektorí účastníci kurzu mali za sebou už bohaté zahraničné skúsenosti. Napríklad desiatnik Peter Marcinek z michalovského mechanizovaného práporu bol dvakrát v misii UNPROFOR, v operácii KFOR aj ISAF v Afganistane. „Veľmi sa mi páčil citlivý prístup inštruktorov. Zbytočne sa nevyvyšovali a usilovali sa nám sprostredkovať čo najviac vedomostí a nových poznatkov,“ hovorí desiatnik Marcinek. Jeho kolegovia, desiatnik Ivan Koniar z martinského opravárenského práporu a desiatnik Jozef Tovarňák z hlohovského dopravného práporu, sa zatiaľ zahraničnými skúsenosťami pochváliť nemôžu. Spoločne boli len v operácii ALTHEA v Bosne a Hercegovine.

Medzi najlepších účastníkov kurzu patrili: desiatnik Peter Bálint z michalovského mechanizovaného práporu, desiatnička Janka Galasová z AOS Liptovský Mikuláš a desiatnik Norbert Kóšik z nitrianskeho mechanizovaného práporu. Staršia zdravotníčka desiatnička Galasová najskôr pôsobila v ozbrojených silách ako občiansky zamestnanec, posledné štyri roky ako vojenský profesionál. Postupne absolvovala diaľkovo v Poprade a v Ružomberku na katolíckej univerzite bakalárske i magisterské štúdium ošetrovateľstva. Kurz jej zasa pomohol získať potrebné vedomosti najmä z taktiky, ale aj z líderstva. „Všetko nám ešte zneprijemnili vrtochy počasia, ale to napokon patrí k zimnému obdobiu. Rozhodne to neboli stratené týždne. Pomohli mi, aby som sa lepšie vžila do pozície lídra. Nielen po stránke rozhodovania, ale najmä zodpovednosti za svoje rozhodnutia. A to je asi najťažšie...“ priznáva desiatnička Mgr. Janka Galasová.

Text a foto: Jozef Žiak

Osvedčili sa

Na najväčšom minuloročnom cvičení našich ozbrojených síl Fort Pribina 2012 na Lešti patrili rotný Tokár a čatár Fülöp medzi najlepších poddôstojníkov nitrianskeho mechanizovaného práporu. Veliteľ mýnometného družstva čaty palebnej podpory druhej mechanizovanej rotý rotný Pavol Tokár má za sebou aj skúsenosti z pôsobenia v operácii ISAF v Afganistane. Na cvičení podľa veliaceho poddôstojníka rotý nadrotmajstra Miloša Radiča vedel vždy v správny čas motivovať podriadených. Dobrým príkladom bol pre podriadených aj zástupca veliteľa druhého mechanizovaného družstva tretej čaty čatár Matúš Fülöp, ktorý získal skúsenosti v misii OSN UNDOF na Golanských výšinách a v Afganistane.

Najlepší v roku 2012

- Najlepším poddôstojníkom OS SR sa po dvoch rokoch opäť stal príslušník 5. pluku špeciálneho určenia, rotmajster funkčne zaradený ako inštruktor 1. oddielu špeciálneho určenia.
- V pozemných silách sa najlepším vojakom stal slobodník Michal Korbeľ a najlepším poddôstojníkom rotmajster Marek Kakalej.
- Najlepším vojakom Síl výcviku a podpory sa stal desiatnik Peter Cmar z Dopravného práporu Hlohovec a najlepším poddôstojníkom rotmajster Peter Mesiaček z Práporu výcviku Martin.
- Najlepším poddôstojníkom vzdušných síl sa stal rotný Martin Grec z prešovského vrtuľníkového krídla a najlepším vojakom desiatnik Juraj Horňák z nitrianskej protiletadlovej raketovej brigády.
- Najlepším poddôstojníkom Vojenskej polície za rok 2012 sa stal rotný Radoslav Chebeň z útvaru Vojenskej polície Banská Bystrica.

Plukovník v. v. Rostislav Šmehlík: Odchod neznamená koniec!

Muž na fotografii bol v rokoch 1993 – 1994 v prvej rotácii slovenských vojakov na Balkáne zástupcom veliteľa slovenského práporu UNPROFOR. Po ročnej prestávke slovenským ženistom už v misii UNTAES velil. Dnes pôsobí v Českej zbrojovke Uherský Brod ako vedúci obchodný zástupca pre Čechy a Slovensko.

Výhody bývalého vojaka

„Vôbec nie je pravda, že človek po odchode z armády už nič nevymyslí a nedosiahne. Naopak, ak má chuť, sebadôveru a ambície, dvere má otvorené. Treba len neherekovať a vedieť otočiť list,“ konštatuje chlap, ktorý odsľúžil 31 rokov poväčšine ako ženista. Keď sa však v roku 2004 lúčil s uniformou, prácu si hneď nehľadal. „Potreboval som sa oslobodiť od rokov života v napätí. K tomu mi pomohla predovšetkým fyzická práca.“ Aká? V Seredi, kde dlhé roky slúžil, jeho manželka zdedila pozemok. On na ňom postavil dom. Po roku sa prihlásil na konkurz do Zbrojovky. Uspel. „Armáde môžem ďakovať za to, že viem po anglicky. Okrem češtiny či slovenčiny je mojou ďalšou rokovacou rečou aj ruština.“ To, že do Uherského Brodu dochádza na týždňovky a aj cez víkendy je často na obchodných cestách, ho neobmedzuje. „Aj to je jedna z výhod bývalého vojaka, že je zvyknutý na odlúčenie od rodiny. K tým ďalším patrí disciplína, presnosť či schopnosť vedieť doťahovať veci do konca.“ Dodáva tiež, že k tomu všetkému treba mať aj dobré zázemie, ktoré on vo svojej manželke našiel.

Veterán, ktorý pred odchodom do zálohy pôsobil ako náčelník Centra riadenia operácií na Generálnom štábe OS SR, mal vždy v obľube ručné a poľovnícke zbrane. S úsmevom otvorene povie: „A teraz ma prizývajú ako konzultanta pri ich konštrukcii či tech-

nológii výroby. Testujem ich, predávam – a ak je čas, môžem si z nich zastreľovať. No nie je to skvelé?“

Nežiť z podstaty

Na Slovensku (a nielen u nás) je neraz zvykom ponosovať sa a žiť v spomienkovom optimizme. Ing. Rostislav Šmehlík sa pozerá dopredu. „Ak by mi vydržalo zdravie, na ten klasický odpočinkový dôchodok začnem myslieť tak po dvadsiatich rokoch,“ optimisticky sa zamyslí 57-ročný muž. A či sa na neho ako na poberaťela výsluhového dôchodku nepozierajú kolegovia tak trochu cez prsty? „Pracujem v profesionálnom a výrazne konkurenčnom prostredí. Otázka stojí tak, či mám na to, aby som svoju pozíciu zvládol, a podľa toho ma platia. Ak by som chcel žiť z podstaty a poddávať sa tlaku života, tak okamžite zaostávam – a môžem sa pripraviť na rozlúčku.“

Aby sme si však nemysleli, že Rostislav Šmehlík na armádu zanevrel. „Pravdaže, na tie tri desaťročia mám veľa skvelých spomienok. Ako veliteľ som sa pritom vždy snažil správať tak, aby ma, obrazne povedané, pri vyliezaní zo zákopu nikto nestrelil medzi lopatky. No a niektoré zážitky boli zároveň zlé aj dobré. Napríklad keď na Balkáne vojak z inej armády inicioval výbuch nastroženej míny a náš čatár Milan Krištofiak utrpel veľmi vážne zranenia. Aká to však bola radosť, keď ho v americkej poľnej nemocnici v Záhrebe dali do poriadku! A to tak, že napriek desivým prognózam, ako napríklad ochrnutie ruky, napokon v jednej z ďalších rotácií nastúpil opäť do odmenovacieho tímu.“

„Odchod z aktívnej vojenskej služby absolútne nepovažujem za koniec profesionálneho života, pretože to by tiež mohol byť koniec života ako takého!“

Text a foto: Pavol Vitko

literárna súťaž

Sledoval som ako plynú život za oknom vlaku. Smreký v hustom lese pred Štrbou mi evokovali úsek transsibírskej magistrály, srnky sa pokojne pásli na lúke. Pred zrakom sa mi mihali domy a záhrady, ľudia a ich starosti, lesy, mosty, stanice plné príbehov. Chvilkovosť, dočasnosť, okamihy jasne svedčia o večnosti. Začínalo pršať, kvapky vody na skle, nostalgický zvuk vlaku, príjemné teplo, prevrátenie strany, zaspávam...

Zazvonil mi telefón. „Samo je mŕtvy, že vraj to dnes ráno dostal do krku. Nič viac o tom neviem. Ozvem sa ti“. Utekal som po uličke vagónu, bolo mi zle, otvoril som dvere špinavého záchodu, klakol som si, zvratky padali cez malý otvor priamo na kolajnice. Hluk, smrad, rýchlosť, točila sa mi hlava, potil som sa. Jasne som videl miesto vstrelu a svetločervenú krv striekajúcu z ľavej krčnej artérie. Samuel ležal zastrelený na ulici plnej piesku, fúkal vietor, slovenský znak na rukáve mŕtveho tela dvetisíc kilometrov od Slovenska zasypal piesok. Zvuk výstrelav afganských radikálov vo východnej časti Kandaháru sa prelínal so zvukom vlaku z Vrútok do Popradu. Mal som strach.

Vravel som Ti, Samo, že sa máš na celú slovenskú multifunkčnú ženijnú rotu vykašľať, celá operácia ISAF je čisté pozérstvo politikov. Opakovane som Ti hovoril, zabudni na Afganistan. Aké máme právo zasahovať do politiky iného štátu? Kto sme? Kto sú Američania? Spomeň si na rok 1968, na ruské tanky, na potlačenie začiatku niečoho nového. Kto sa vtedy tešil z vojakov prechádzajúcich sa po námestiach našich miest? V princípe robíš to isté. Navyše zarobiť sa dá dobre aj tu. Odpovedal si, že nejde o peniaze, že sa tomu nerozumiem, že o zahraničnej politike toho veľa neviem, že mám radšej čítať fakty a nie neobjektívne médiá. Pokračoval si horlivo: za bezpečnosť, mier a demokraciu treba bojovať aj za hranicami svojho domova. Vysvetľoval si ďalej: týka sa to nás všetkých, poslanstvo vojenských misií je spolupatričnosť

a kolektívna zodpovednosť s následnými konkrétnymi skutkami. Mier a demokracia v 21. storočí nie sú samozrejmosťou, vyžadujú si pozornosť a starostlivosť ako malé dieťa, čnosti potrebujú rásť. Pasivita a pohodlnosť zabíjajú všetky morálne hodnoty. Uveril som Ti, vo vnútri som Ťa obdivoval, nevedel som, že za odvahu zaplatíš životom.

Pristupovali, prosím?

Zobudil som sa spotený, v kupé už nebol nikto, vonku sa stmievalo.

Kde sme?

O chvíľu v Poprade.

Nervózne som písal mail, ruky sa mi triasli.

Nazdar, Samo, si v pohode? Kedy sa vraciate? Čítal som, že deviateho novembra v Afganistane končíte. Odpíš rýchlo. Jan.

Hlúpe sny.

Ján Strachan: Samuel

Kosovo, 2001

72-ročná starena má zvráskavenú tvár. Odkedy sú tu vojaci, cíti sa bezpečne. Na chalupe už ani nezatvára dvere, už dva roky sa nikomu nič nestalo. Naposledy jej roztrhlo kravu, aj Danijela z horného konca zabila mína, prežehná sa. Takí sú dobrí tí vojaci, Slováci, má ich rada ako synov, postavili novú cestu do Suva Reka, modlí sa za nich každý deň. V izbe má ikonu Matky ustavičnej pomoci, zneškodňujú míny, bojí sa o nich, má ich tak rada, už dva roky sa nikomu nič nestalo. Hospodi Isuse Christe sochrani nas od nahloj smerti.

List

Ahoj Laura.

Dnes sú presne dva mesiace, čo sme sa naposledy videli na letisku vo Viedni. Chcel by som Ťa tu mať, pozeráť sa na Tvoju tvár, ráno by som Ti urobil raňaj-

ky, potom to ticho v kaviarni Greenet, hrala by si na klavíri a večer by sme šli tancovať do Beo dance klubu neďaleko Univerzitého parku. Tu v Belehrade sa tancuje veľa.

Z pláštá s logom našej fakulty som vytiahol pero a zošit, dobrý deň, som zahraničný študent medicíny, môžem sa Vás opýtať zopár otázok?

Meno. Vek. Váha. Výška. Terajšie ochorenie. Osobná anamnéza. Ako sa to stalo?

Pred tromi rokmi, 23.4.1999 som bol zamestnaný v štátnej srbskej televízii. Strihal som materiál na ranné správy, všetko sa točilo okolo bombardovania Srbska, mal som pripraviť výstupy Slobodana Miloševića z predošlého dňa. Na stole som mal kávu, bolo niečo po druhej v noci. Nič viac si nepamätám. Ostatné viem iba z rozprávania mojich kolegov, šestnásť ľudí vtedy zomrelo, vojenské lietadlá NATO zaútočili na našu budovu RTS, svine. Do nemocnice ma záchranári dostali okolo siedmej ráno. Odtedy som ochrnutý.

Odmlčal sa.

Odkiaľ si?

Zo Slovenska.

Aj vy ste svine!

Vtedy sme ešte v Severoatlantickej aliancii neboli, my sme neútočili.

Zbavovanie sa zodpovednosti.

Súhlasili ste s preletmi lietadiel, vari je to rozdiel? Je rozdiel medzi stlačením spúšte a podaním zbrane? Spojenecká sila. Kurvy ste všetci.

Chcel som mu povedať o páchaní násillia voči kosovským Albáncom, o vraždách mužov a útekoch detí do lesov...

Do izby prišli s krikom dve malé deti, vyskočili na posteľ, smiali sa, hovorili niečo o šteniatku, otec ich hrýzol, bol veľký pes, pôvabná matka s plnými taškami prišla hneď za nimi, pobožkala manžela, nespútaná radosť, do izby svietilo slnko, kvety vo váze, bolo leto.

Laura, teším sa na Teba celú, už príd'. Dávaj na seba pozor.

Jan.

Až 251 autorov sa prihlásilo do 8. ročníka literárnej súťaže MO SR, ktorú pre študentov stredných a vysokých škôl na tému Slovenskí vojaci v zahraničných misiách vlni na jeseň vyhlásil minister obrany Martin Giváč. Hodnotiacia komisia vybrala zo všetkých príspevkov šesť najlepších. O víťazoch spomedzi nich po prvýkrát rozhodla verejnosť, a to hlasovaním na ministerskom „Facebook profile“. Na prvom mieste sa umiestnil Ján Strachan z Univerzity Komenského v Bratislave s prácou s názvom „Samuel“ (2241 hlasov), na druhom Radovan Potočár z Masarykovej univerzity v Brne s príspevkom „Vojaci z druhej strany“ (1842 hlasov) a na treťom Matúš Bachynec z Vysoké školy múzických umení v Bratislave s prácou s názvom „Odoslané správy“ (1707 hlasov). V mene ministra obrany Martina Giváča najlepších autorov prijal v decembri štátny tajomník Miloš Koterec a odovzdal im finančné prémie. „Tuto súťažou nám išlo aj o to, aby sme sa dozvedeli, čo si mladí ľudia myslia o tom, že slovenskí vojaci slúžia v zahraničných misiách a o tom, že pomáhajú ľuďom v ďalekých kútoch sveta. Nebáli sa byť kritickí, otvorení i poetickí a volili aj netradičné formy,“ povedal štátny tajomník Miloš Koterec. Komisia z rezortu obrany udelila zároveň aj mimoriadnu cenu poroty nevidiacemu Michalovi Badinovi zo Strednej odbornej školy v Dvoroch nad Žitavou a čestné uznanie Milanovi Kolesíkovi z Gymnázia L. Novomeského v Senici.

V znamení Slovákov

Slovenským vojakom v UNFICYP už roky patria aj dve pozície v rámci veliteľstva misie, ktoré súvisia s komunikáciou: Dôstojníkom pre vzťahy s verejnosťou a vojenským zástupcom hovorcu celej misie UNFICYP je v súčasnosti kapitán Michal Harnádek. Oficiálnym vojenským fotografom misie je rotný Martin Mruz.

Zľava: kapitán Michal Harnádek, rotný Martin Mruz, hovorca misie UNFICYP Michél Bonnardeaux a časopis Blue Beret

„K mojim povinnostiam predovšetkým patrí sprevádzanie médií a návštev do priestoru nárazníkovej zóny a chráneného územia OSN,“ hovorí kapitán Harnádek. Post vojenského hovorcu misie UNFICYP je jeho druhým operačným nasadením, v rokoch 2006 a 2007 pôsobil ako adjutant v Sektore 4 vo Famaguste. Pred vyslaním pracoval v Medzinárodnom kurze pre štábných dôstojníkov ISOC v AOS Liptovský Mikuláš ako inštruktor operačného a plánovacieho procesu. Dnes je médiám k dispozícii 24 hodín denne, 7 dní v týždni. Rtn. Martin Mruz už bol fotografom UNFICYP v rokoch 2003-2004. O štyri roky neskôr sa stal fotografom časopisu Norden Star, ktorý vydáva veliteľstvo NATO v holandskom Brunssune. Obaja pracujú v Nikózii aj v redakčnom tíme časopisu Blue Beret. Vedenie misie ho vydáva dvojmesačne v náklade 1200 kusov predovšetkým pre príslušníkov misie. Časopis sa distribuuje prostredníctvom diplomatických kanálov aj do všetkých krajín, ktoré majú v UNFICYP zastúpenie. „Som naozaj veľmi rád, že vlaňajšie jesenné číslo sa nám podarilo venovať slovenským vojakom. Veď z 24 strán bola približne polovica o našej krajine a o príslušníkoch slovenského kontingentu na Cypre,“ konštatoval kapitán Harnádek. Dodal: „Za zmienku stojí fakt, že celostranový rozhovor nám poskytla aj veľvyslankyňa SR na Cypre Anna Tureničová, doyen tunajšej diplomatickej komunity. V rámci dvojmesačníka Blue Beret ide o historicky prvé vystúpenie veľvyslancu v takom rozsahu.“

Text a foto: Pavol Vitko

FEBRUÁR

VOJENSKÝ HISTORICKÝ KALENDÁR

1. február

● 1918 Prvá svetová vojna: v Boke Kotorskej (Čierna Hora) vypukla vzbura rakúsko-uhorských námorníkov.

● 2003 Výbuch raketoplánu Columbia neprežil nik zo 7 astronautov na palube.

2. február

● 1848 Podpísaním zmluvy v Guadalupe Hidalgo sa skončila vojna medzi USA a Mexikom o texaskú hranicu.

5. február

● 1913 Prvá balkánska vojna: grécki vojenský piloti uskutočnili prvý námorný letecký bojový let v dejinách

12. február

● 1938 Nemecké jednotky obsadili Rakúsko.

15. február

● 1763 Prusko a Rakúsko uzavreli mierovú zmluvu, ktorou sa skončila sedemročná vojna.

16. február

● 1868 V Istanbule zomrel náčelník policajných síl Osmanskej ríše, plukovník Mehmed Bej, pôvodným menom Ján Band'a, rodák z Opoja.

21. február

● 1888 V Hlbokom zomrel Jozef Miloslav Hurban. V roku 1848 formuloval mikulášske Žiadosti slovenského národa a zúčastnil sa aj na revolučných bojoch.

23. február

● 1988 Sovietsky zväz začal sťahovať rakety stredného doletu z územia ČSSR a NDR.

24. február

● 1538 Vo Veľkom Varadíne (Rumunsko) uzavreli mier, ktorým sa Ferdinand I. Habsburský a Ján Zápoľský navzájom uznali za legálnych vládcov a rozdelili si územie Uhorska. Občiansku vojnu viedli od roku 1527.

25. február

● 1903 V Kalinčiakove sa narodil Imrich Karvaš. Ako guvernér Slovenskej národnej banky mal významný podiel na finančnom zabezpečení SNP. Zomrel 22. februára 1981 v Bratislave.

● 1933 Spustili na vodu USS Ranger (CV-4), prvú loď USA, ktorá bola od začiatku konštruovaná ako lietadlová

● 1948 Završil sa komunistický prevrat v Československu.

27. február

● 1933 Požiar v nemeckom parlamente využili nacisti na potlačenie opozície.

28. február

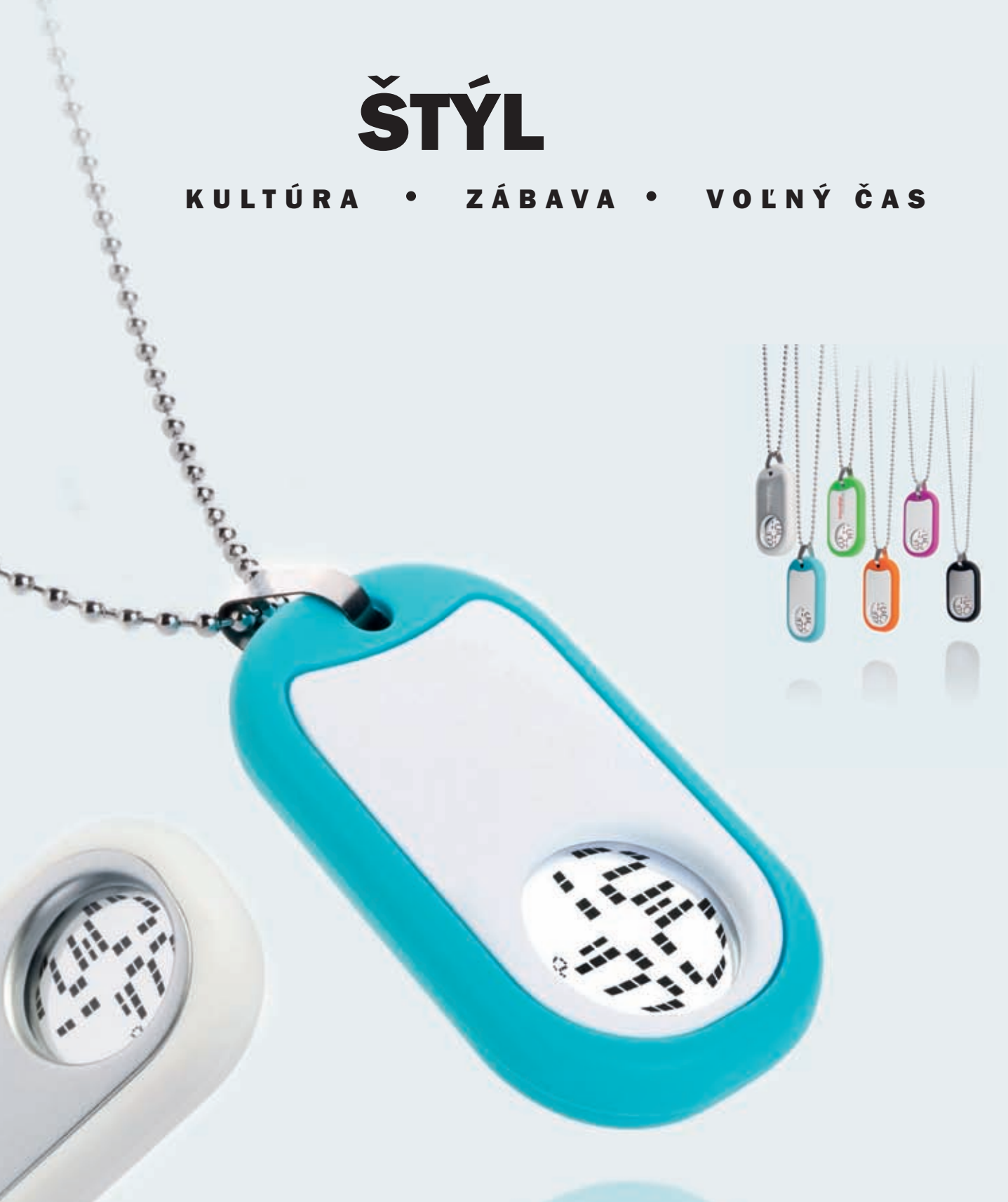
● 1983 Posledná epizóda seriálu M.A.S.H. sa stala najsledovanejšou v histórii (125 mil. divákov).

● 2008 OS SR prevzali 12 modernizovaných stíhacích lietadiel MiG-29.

Pripravené v spolupráci s VHÚ

ŠTÝL

KULTÚRA • ZÁBAVA • VOĽNÝ ČAS

Zabudnite na kvety a čokoládu

Najnovším hitom medzi valentínskymi darčekom sú dizajnové „psie známky“. Kým pôvodne boli pliešky s vyrazeným rodným číslom, v iných armádach s menom, príslušnosťou k útvaru a krvnou skupinou, určené na identifikáciu mŕtvych a zranených na bojiskách prvej svetovej vojny, dnes sú ideálnym nosičom oveľa mierumilovnejších a romantickejších odkazov. A, samozrejme, už dávno sa nenosí nehrdzavejúca oceľ: psie známky 21. storočia sú z plastu a umožňujú do okienka na oči všetkým umiestniť správu o momentálnom stave vašej duše. Môže to byť kópia statusu na sociálnych sieťach, fotografia vašej milovanej, karikatúra nadriadeného či jednoduchá správa o čase. A ak by sa vám tento darček nepozdával, máme aj niekoľko ďalších nápadov – gumené cukríky v podobe vojačikov, ktorých po prehratí útoku môžete spoločne zjesť, model vojenskej helikoptéry na diaľkové ovládanie, ktorá môže priletieť s pripnutým romantickým odkazom, prípadne hodinky s maskáčovým ciferníkom pre lepšie ukrytie sa pred nepriateľom.

CrossFit Kandahár

CrossFit je relatívne nový kondičný šport, kombinujúci rôzne tréningové metódy a náradie. Hoci v poslednom čase sa vďaka rôznym popularizačným aktivitám presadzuje najmä medzi mladými, pôvodne vznikol pre potreby výcviku ozbrojených zložiek a špeciálnych jednotiek. Medzi nesporné výhody patrí jeho všestrannosť – rovnomerne totiž rozvíja všetky svalové skupiny, pričom využíva pestrosť cvikov aj náradia. Na druhej strane je však mimoriadne náročný na kondíciu – požaduje od svalových skupín maximálne výkony. Aj preto to bola práve táto disciplína, ktorú koalície jednotky na základni KAF v Afganistane využili ako podujatie na vyzbieranie prostriedkov určených nadáciám pre postihnutých veteránov z viacerých štátov, vrátane USA, Veľkej Británie a Austrálie. Zaujímavý nápad, ktorý by určite mohol mať úspech aj u nás.

FILM

VIDEO

Smrtonosná pasca: Opäť v akcii

Och, aké nové! Po teroristoch v mrakodrape, teroristoch na letisku, teroristoch-pomstiteľoch a kyber-teroristoch prichádzajú na rad teroristi z Ruska, hrozíaci zničiť svet vrátane USA. To, prirodzene, nemôže John McClane (Bruce Willis), bojujúci vo filmoch série Smrtonosná pasca už od roku 1988, v žiadnom prípade pripustiť. A tak spolu so synom (Jai Courtney zo seriálu Spartacus) premenia Moskvu na skutočné bojisko. Režiroval John Moore (Za nepriateľskou líniou, Let Fénixa, Max Payne), scenár napísal Skip Woods (Hitman, A-Team). Piata Smrtonosná pasca, s anglickým názvom A Good Day to Die Hard, do slovenských kín dorazí 14. februára 2013

Resident Evil 5: Odveta

Posledná borba vzplála. Smrtiaci vírus spoločnosti Umbrella naďalej pustoší Zem a mení ľudí na zombie. Poslednou a jedinou nádejou ľudskej rasy je vo svete videohier od roku 1996 a vo svete filmu od roku 2002 urastená Alice (Milla Jovovich), ktorá sa prebudí uprostred najtajnejšieho zariadenia spoločnosti Umbrella a len postupne odhaľuje svoju tajomnú minulosť. Lov ju zavedie cez Tokio do New Yorku, Washingtonu a do Moskvy, kde síce nestretne Johna McClanea, ale zato odhalí neuveriteľné veci, čo ju donúti, aby prehodnotila všetko, čomu verila. Piatu časť tejto filmovej série režiroval Paul W.S. Anderson, ktorý to všetko v roku 2002 snímkom Resident Evil začal.

Hybridný snežný skúter?

Zdá sa, že plány kanadských ozbrojených síl získať do výzbroje supertichý snežný skúter začínajú po dvoch rokoch nadobúdať reálne kontúry. Šepká sa, že už v marci by mohol prototyp, na ktorý bolo z obranného rozpočtu vyčlenených 550 000 kanadských dolárov uzrieť svetlo sveta. Vo verejnej súťaži, ktorú kanadský rezort obrany vypísal ešte v roku 2011, sa požiadavka na hybridný „nepočuteľný“ elektromobil na lyžinách zdôvodňuje potrebou vlastniť dopravný prostriedok, pomocou ktorého by sa mohli vojaci nepozorovane priblížiť k nepriateľským pozíciám na zamrznutých arktických pláňach kanadského severu. Existujúce snežné skútre sú vďaka na tento účel príliš hlučné. Nový prírastok do vozového parku by mal mať podľa propozícií dojazd s elektromotorom minimálne 15 kilometrov a maximálnu rýchlosť okolo 75 km/h, a so spaľovacím motorom dojazd 100 kilometrov a nosnosť aspoň 250 kg. Či a ako sa tieto požiadavky podarilo naplniť, to sa zrejme dozvieme už v najbližších dňoch.

Na plesovú sezónu

Plesová sezóna je v plnom prúde, a to by v tom bol čert, aby našu hrdosť na ozbrojené sily zatienili kadejakí fešáci v naškrobených košeliach a nablýskaných smokingoch. Uznávame, že v maskáčoch na plesy chodiť neradne, ale svoju stavovú príslušnosť môžete vyjadriť aspoň doplnkami – napríklad takýmto štýlovým maskovacím motýlikom. Čo samoľúbnejší nech ho doplnia hviezdičkami. Podľa hodnosti...

HRA

KNIHA

Halo 4

Geneticky vylepšený supervojak Master Chief sa po štyroch rokoch prebúda z kryospánku, aby opäť zachraňoval ľudstvo. Štvrté (ak zarátame aj Halo Wars tak siedme) pokračovanie série sa vyznačuje zúročením motívov z predchádzajúcich hier, zaujímavými postavami, dobrým príbehom, strhujúcou grafikou a skvelým zvukom i hudbou. Predstaviteľ prastarej civilizácie Forerunnerov povstal z večného odpočinku na planéte Requiem a netuží po inom, len vykynožiť ľudskú rasu. Master Chief a jeho kybernetická spoločníčka mu v tom musia zabrániť. K dispozícii majú nové vozidlá i zbrane, vrátane netradičných, mimozemských. Pravdepodobne najkrajšia hra pre Xbox 360 lanskeho roka. Jedným z najväčších ťahákov Halo 4 je kooperatívny režim Spartan Ops.

Osudy dobrého vojáka Švejka za svetové války

Najslávnejší Hašek sa nevolá Dominik. Svetoznáme literárne dielo Jaroslava Haška (1883 – 1923) obstálo skúškou časom. Je stále zábavné, vtipné, dojemné a... pravdivé! Štvordielny humoristický román vychádzal na pokračovanie v rokoch 1921-23. Preložili ho do 54 jazykov, nakrútili podľa neho päťnásť filmov, dokonca poslúžil ako námet pre operu a muzikál. Joseph Heller sa vyjadril, že keby nepoznal Švejka, nikdy by nenapísal svoju legendárnu Hlavu XXII. Okrem toho, že je to náramná švanda, Švejk patrí k základom našej kultúry a kultúrnosti. Treba ho čítať v origináli, čo nám, našťastie, nerobí problémy. A s obrázkami Josefa Ladu, lebo bez nich to nie je Švejk! Najnovšie ho vydal český Knižní klub v podobe jedného 656-stranového zväzku.

VAŠE STAROSTI... ...NA NAŠU HLAVU

? Môže byť časť úloh profesionálnej vojačky, odchádzajúcej na materskú dovolenku, presunutá civilnému zamestnancovi? Ak áno, za akých podmienok a finančného vyrovnania?

! Zamestnanec plní úlohy vyplývajúce z vykonávanej funkcie na základe pracovnej zmluvy a charakteristiky pracovného miesta. Ak sa zamestnancovi mení pridaním nových činností náročnosť pracovnej činnosti alebo sa mení platová trieda – dochádza k organizačným zmenám, keď by zamestnávateľ musel zrušiť funkciu, ktorú zamestnanec doteraz vykonával, a vytvoriť nové pracovné miesto s náročnejšími činnosťami. Zamestnanec by s obsadením tejto pozície musel súhlasiť a v prípade jeho nesúhlasu by zamestnávateľ s ním rozviazal pracovný pomer (bolo by mu vyplatené zákonné odstupné, príp. odchodné).

Ale ak sa pridaním ďalších činností zamestnancovi nemení jeho hlavná pracovná činnosť (iba sa rozšíri), upraví sa mu len charakteristika pracovného miesta, t. j. nedochádza k zmene podstatných náležitostí pracovnej zmluvy. Lenže „pridané“ činnosti musia byť len v rámci hlavnej pracovnej činnosti (personalistovi nemožno rozšíriť jeho pracovné činnosti o činnosti napr. z logistiky). Z morálneho hľadiska by sa takémuto zamestnancovi mal za zvýšené množstvo pracovných činností kompenzovať tento rozdiel zvýšením osobného príplatku z ušetrených finančných prostriedkov, prípadne udelením odmeny.

kapitán Ing. Jozef Hamrák

Štáb pre podporu operácií, OdPeM GŠ OS SR

? Aké vplyvné známosti musím mať na to, aby ma povýšili?

! Povýšenie alebo menovanie sa robí z jednej nižšej hodnosti. Špecifickým prípadom je vymenovanie profesionálneho vojaka do vojenskej hodnosti podpraporčík. Do tejto hodnosti sa menuje z dvoch hodností, ktorými sú hodnosť čatár a rotný.

Ďalším špecifikom sú takzvaní „výnimkári“ (profesionálni vojaci vo výnimočných funkciách a odbornostiach), na ktorých sa konkurenčný výber nevzťahuje. Takýto profesionálny vojak, ak spĺňa príslušné podmienky podľa zákona, môže byť ustanovený aj vo funkcii, na ktorej je vyššia vojenská hodnosť, než akú dosiahol, pričom jeho menovanie alebo povýšenie sa riadi nie minimálnou dobou v hodnosti, ale splnením celej doby výsluhy v hodnosti.

Prípomeňme, že v zmysle zákona je možné profesionálneho vojaka povýšiť len o jeden stupeň. Aj z toho je však možná výnimka. Výnimkou je inštitút zapožičania hodnosti.

Vymenovanie alebo povyšovanie profesionálnych vojakov sa vykonáva v súlade s potrebami OS SR. Rozhodujúcim podkladom pre vedúceho služobného úradu sú výsledky konkurenčného výberu. Počet profesionálnych vojakov určených na povýšenie je určený smernými číslami.

plk. gšt. Emil Hvasta

náčelník odboru personálneho manažmentu Štábu pre podporu operácií GŠ OS SR

Povinná literatúra

Výpravná, viac než 400-stranová publikácia Ministerstva obrany SR a Vojenského historického ústavu pútavou formou mozaiky hlavného textu, krátkych doplnkových textov a atraktívnych ilustrácií, máp, plánikov, náčrtov prináša hutný prehľad vojenských dejín, spätých so slovenským národom a dnešným územím Slovenskej republiky od praveku až po súčasnosť. Tím autorov vedený Vladimírom Segešom, odviezol skvelú prácu: kniha zaujme odborníka rovnako ako laika, poslúži ako zdroj dát a informácií expertom, znalcom, nadšencom a študentom, ale aj ako príjemná zábava pre každého – čomu prispieva aj moderná efektívna grafická úprava. Publikácia by nemala zostať len internou rezortnou záležitosťou. Práve naopak – bola by veľká škoda, ak by sa nedostala práve tam, kam svojim obsahom aj formou cieľi: medzi širokú verejnosť doma aj v zahraničí.

POČÍTAČE

Heslá, heslá, hesielka

Podľa sa pozrieť na (z môjho pohľadu) najhoršiu vec v našej RDS. Správu hesiel. Heslá strážia všetko. Od objednávanie obedov, cez príspevky do rozkazu, dovolenky, výplaty, emaily, tablety, počítače, telefóny... Všetko je na heslo.

Výhodou je bezpečnosť. Nevýhodou je používatel'. Heslá totiž môžeme nájsť napísané na monitore, prilepené na klávesnici, v lepšom prípade pripnuté na nástenke. Používateľ často využíva jedno heslo pre viaceré služby. Ak ide o rezortné systémy, nie je to až také nebezpečné, hoci je to chyba. No používať to isté heslo v práci aj doma je omnoho nebezpečnejšie.

Aj voľba hesla býva problémom. V heslách bežne nájdeme mená detí, manželiek, domácich miláčikov či prezývky z detstva. Raritou nie sú ani heslá obsahujúce postupnosti. „12345“, prípadne „qwerty“. Bezpečnostní profesionáli vám poradia heslá, ktoré musia byť najmenej osem znakov dlhé a musia mať jedno veľké písmeno, dve čísla a tri bodky... Výsledkom je heslo, ktoré si človek veľmi ťažko zapamätá, a dobrému programu ho netrvá rozlúsknuť dlhšie ako za pár minút. Dostali sme sa tak do situácie, keď máme heslá, ktoré sa ťažko pamätajú, ale ľahko prelomujú.

No ani kopa hesiel, ani zlé heslo, ani prilepené heslo na klávesnici nie sú tým najhorším, čo používateľ môže pre svoju bezpečnosť urobiť. To najhoršie je podceňovať význam autorizácie. Heslá sú o autorizácii používateľa a používateľ musí byť „stotožnený“ s tým, prečo sa niečo chráni. Preto sa v systéme objavuje výzva na zadávanie používateľského mena a hesla? Pretože heslá sú ako bezpečnostné pásy: možno vás nechránia každý deň, no môže nastať situácia, keď vás zachránia. A v tej chvíli je, žiaľ, už neskoro rozmýšľať nad riešením...

kpt. Peter Garaj

Effects-based Operation (EBO) is a military **concept** used for planning and conducting operations, combining military and non-military methods to achieve a particular **effect**. Effects-based operations emphasize **end-state goals** first. Psychological operations, electronic warfare, logistical **disruptions** and other non-lethal means can be used to achieve the demoralization or defeat of an enemy force while minimizing civilian casualties or avoiding the destruction of infrastructure.

Much EBO literature points out that effect-based thinking is not new. Great commanders have always known the importance of understanding **casual** relationships in warfare, ways of **relating** ultimate desired ends to tactical actions. On the other hand, modern war fighters have technologies that enable collaborative information **sharing** and the **imposition** of very precise effects across vast distances.

The principles of effects-based operations should facilitate unity of effort and integration of capabilities in order to achieve the best strategy possible in light of the ultimate end-state. The end-state is a set of conditions that one must achieve to resolve the situation or conflict on satisfactory terms as defined by the appropriate authorities. Only one end-state encompasses conditions for all actors (adversary, friendly, and neutral), and all types of systems (political, military, economic, social, informational, and infrastructure) within the operational environment.

EBO must always accomplish the mission but should seek to provide as wide a range of options as possible. The chosen effects must be effective. Sometimes this will require strategies based on **annihilation** but one should select these only after careful **deliberation** has determined that they are the best (or the only) choice.

Scientists realize that even in simple systems, cause and effect are often **intangible**, indirect and hard to **trace**. This fact has important **implications**. Planning should always take into account how the enemy will respond to planned actions. Planning, **execution**, and **assessment** must form an adaptive circle. Planners and commanders must be aware of this, seeking better ways to **anticipate** changes and **counseling** those further up the chain of command.

The EBO concept has been subject to critical discussions, namely **due to** the fact that the thought process involved in the concept has not been properly understood and its interpretations vary. It was not an **operation concept**, but rather a new planning system. The concept was not based on **operational art** but on **social sciences** instead.

GLOSSARY

(British phonetic transcription)

- **annihilation** [əˌnaɪəˈleɪʃən] úplná skaza zničenie; • **anticipate** [ænˈtɪsɪpeɪt] – predvídať, robiť predbežné opatrenia; • **approach** [əˈprəʊtʃ] – prístup; • **assessment** [əˈsesmənt] – vyhodnotenie, zhodnotenie; • **causal** [ˈkɔːzəl] – príčinný, kauzálny; • **concept** [ˈkɒnsept] – koncepcia; • **counsel** [ˈkaʊnsəl] – radiť sa (o niečom); • **deliberation** [dɪˌlɪbəˈreɪʃən] – opatrný, rozvážny úsudok; • **disruption** [dɪsˈrʌpʃən] – rozvrat, rozvrátenie; • **due to** [djuː tə] – s ohľadom na; • **effect** [ɪˈfekt] – účinok; • **effects-based operation** [ɪˈfekt्स beɪst ˌɒpəˈreɪʃən] – operácia založená na účinkoch; • **encompass** [ɪnˈkʌmpəs] – zahŕňať, obsahovať; • **end-state** [end steɪt] – cieľový stav; • **execution** [ˌeksɪˈkjuːʃən] – vykonanie, realizácia; • **implication** [ˌɪmplɪˈkeɪʃən] – dôsledok, aspekt; • **imposition** [ˌɪmpəˈzɪʃən] – stanovenie (podmienok), pridelenie úlohy; • **intangible** [ɪnˈtændʒəbl] – nehmateľný, nepostrehnuteľný; • **integration** [ˌɪntɪˈgreɪʃən] – integrácia, začlenenie do vyššieho celku; • **on satisfactory terms** [ɒn ˌsætɪsˈfæktəri tɜːmz] – za uspokojivých podmienok; • **operation concept** [ˌɒpəˈreɪʃən ˈkɒnsept] – operačný zámer; • **operation planning system** [ˌɒpəˈreɪʃən ˈplænɪŋ ˈsɪstəm] – systém plánovania operácií; • **operational art** [ˌɒpəˈreɪʃənəl ɑːt] – operačné umenie; • **operational environment** [ˌɒpəˈreɪʃənəl ɪnˈvaɪənmənt] – operačný priestor; • **relate** [rɪˈleɪt] – uviesť do vzťahu, dať do súvislosti; • **share** [ʃeə] – zdieľať, podieľať sa (na niečom); • **social sciences** [ˈsəʊʃəl ˈsaɪənsɪz] – spoločenské vedy; • **trace** [treɪs] – stopa, vystopovať, vysledovať; • **unity of effort** [ˈjuːnɪti əv ˈefət] – jednotné úsilie.

MILITARY ENGLISH

Military Operations - EBO

Pripravené v spolupráci s AReport, Česká republika • Foto: Jozef Žiak

COMMENTS

Doktrína OS SR definuje prístup k operáciám, založeným na účinkoch (Effects-based Approach to Operations - EBAO) ako prostriedok na dosiahnutie cieľov a strategického konečného stavu. Princíp EBO zahŕňa komplexné integrované použitie všetkých prostriedkov síl Aliancie, rovnako vojenských, ako aj nevojenských, identifikovanie vzťahu medzi príčinou a účinkom, ako aj dosiahnutie väčšej presnosti, ktorá zníži množstvo nežiaducich účinkov. Ide teda skôr o zmenu v spôsobe nazerania, plánovania, vedenia a hodnotenia operácií.

Rôzne ženy

V roku 2012 sa udialo veľa zvláštnych udalostí. Patria k nim aj tieto dve. Tá prvá sa stala v Rusku, kde mladé ženy znesvätili chrám Krista Spasiteľa. Pre Rusov je tento chrám posvätný. Postavili ho na znak vďaka Bohu za záchranu Ruska pred Napoleonom. Stalin dal chrám zničiť. Rusi ho postavili nanovo a v roku 2000 bol posvätený. Chrámové „vystúpenie“ Pussy Riot a ich urážajúci, blasfémický text nebol len útokom na Putina, ale aj na pravoslávie a znesvätil chrám. Napokon ich vystúpenie bolo len vyvrcholením mnohých predchádzajúcich excesov. Rusi si to jednoducho neželali a súd udelil trom členkám skupiny trest dva roky väzenia.

Podľa mnohých západných médií mal ruský národ „umelecké“ vystúpenie strpieť v duchu rešpektovania slobody prejavu. Za skupinu (nie za urážaných, ale za urážajúcich) sa hneď postavilo veľvyslanectvo USA v Rusku, pridala sa šéfka diplomacie EÚ Ashtonová, ozvala sa OBSE, zahabil sa nedal ani Európsky parlament a skupinu Pussy Riot nominoval na Sacharovovu cenu za slobodu myslenia.

Škoda, že podobné zástupy nestoja aj za ženou v druhom príbehu. Školy z rôznych krajín EÚ si v novembri 2012 mali vymieňať skúsenosti v rámci projektu Comenius vo Švajčiarsku. Do Ženevy pricestovala aj skupina poľských študentov s riaditeľkou rehoľnou sestrou Zuzanou. Keď vchádzali na hodinu informatiky, oznámili jej, že ďalej nemôže, lebo musí rešpektovať zákaz prejavu viery vonkajšími znakmi (rúcho a krížik). Riaditeľ školy poľskej kolegyni „s ľútosťou“ vysvetlil, že sa nebude môcť zúčastniť ani na programe ďalšieho dňa s témou ľudské práva. Sestra Zuzana odpovedala, že pred rokom bola na podobnej akcii v Turecku, ale nič podobné sa jej nestalo, že jej tam dokonca prejavili úctu. Deň po Poliakoch prišla do Ženevy skupina študentov a dvoch učiteliek z Anglicka, celé oblečené v moslimskom šate. Nemali nijaký problém.

No pravdou je aj to, že sestru Zuzanu nikto neuvážnil. Ale nejaké to slovo obrany sa predsa len čakalo... V roku 2012 pripravili útoky islamských teroristov v Nigérii o život viac ako 600 kresťanov. Tak neuveriteľné ticho je po ich smrti...

pplk. ThDr. Stanislav Švehra, Dekan AOS Liptovský Mikuláš

Pracovné podmienky

Na zabezpečenie zdravia pracovníkov a pohody na pracovisku treba vytvárať také pracovné podmienky, ktoré umožnia vykonávať prácu bez poškodzovania zdravia. Na splnenie tohto cieľa spoločnosť prijíma rôzne právne normy, ktoré stanovujú a definujú jednotlivé podmienky práce a úlohy na ochranu zdravia pri práci (zákoník práce, zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, rozvoji a podpore verejného zdravia v znení neskorších predpisov, zákon č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov).

Významnými partnermi pri plnení úloh v tejto oblasti sú pracovné zdravotné služby a orgány verejného zdravotníctva. Manažujú proces hodnotenia faktorov práce a pracovného prostredia a z nich vyplývajúcich zdravotných rizík z pohľadu ochrany zdravia.

V podmienkach rezortu MO SR je vykonávateľom úloh preventívneho pracovného lekárstva VÚHE Bratislava prostredníctvom výkonu štátneho zdravotného dozoru na pracoviskách. Štátny zdravotný dozor zahŕňa pracoviská a pracovné činnosti v zariadeniach OS SR a pracoviská aj pracovné činnosti v zariadeniach, ktorých zriaďovateľom je MO SR.

Už dávno som chcela napísať do mesačníka OBRANA, aby som vám pogratulovala a poďakovala. OBRANA ma vždy zaujíma – najmä čo je nové v letektve a vojenskej technike. Aj ostatné texty a fotografie sú na vysokej úrovni. Tiež sa mi páči anglicko-slovenský slovník. Congratulations! Aj absolventi anglických kurzov by mohli napísať pár riadkov o pobytoch v zahraničí, aby si precvičili svoje znalosti angličtiny!

Ailsa Domanová

(Vo Zvolene žijúca rodáčka z Anglicka je vdova po vojnovom veteránovi západného aj východného odboja, účastníkovi SNP plk. Alexandrovi Domanovi, ktorý bol v rokoch 1946-47 zástupcom československého vojenského pridelenca vo Veľkej Británii. Po roku 1948 bol prepustený z armády a perzekvovaný.)

Páči sa mi rubrika „Do you Speak English“. Možno by bolo dobré celú jednu stranu venovať článku v angličtine o prostredí OS SR (klasickú reportáž) a slovíčka pod textom by boli vybraté z článku a aj s výslovnosťou. Ďalšie pozitívum by som videl v ich gramatickom použití vo vete. Z vlastnej skúsenosti viem, že iné je nájsť si slovíčka v slovníku a iné sú tie, ktoré sa používajú na reálne pomenovanie vojenskej veci, činnosti alebo stavu.

mjr. Miroslav Mišovic

zástupca veliteľa práporu rádiolokačného prieskumu

Ako ste si už určite stihli všimnúť, máme na vec rovnaký názor, a preto od nového ročníka Obrany pripravujeme aj kurz vojenskej angličtiny.

(Texty listov sú skrátené a redakčne upravené)

a riziká pre zdravie

Špecifiká preventívneho pracovného lekárstva v rezorte obrany vyplývajú zo špeciálnych pracovných činností a špeciálnych podmienok pracovného prostredia. Z hľadiska zastúpenia rizikových faktorov sú najvýznamnejšie hluk a chemické látky. Patria sem najmä činnosti súvisiace s používaním strelných zbraní, munície a výbušnín, práca na letiskách, činnosti súvisiace s rôznymi chemickými látkami. Na rozdiel od civilného sektora často nie je možné dodržiavať hygienické limity v pracovnom prostredí. Z hľadiska ochrany zdravia pri práci s takými škodlivinami je na mieste len používanie osobných ochranných pracovných pomôcok. Samozrejmosťou sú preventívne lekárske prehliadky, vo vzťahu k práci zamerané na konkrétny rizikový faktor, ktorému je zamestnanec pri práci vystavený. Konajú sa v zmysle platnej legislatívy v rôznych časových intervaloch podľa kategórie práce. Rozlišujeme 4 kategórie prác, pričom kategórie 3 a 4 sú práce tzv. rizikové. Počet osôb zaradených do 3. a 4. kategórie prác klesá. V roku 2012 bolo v oboch kategóriách zaradených 2 482 osôb, z toho v riziku hluku bolo 1 385 osôb a v riziku chemických látok 242 osôb.

Text: mjr. MUDr. Ladislav Polyák

Náčelník regionálneho strediska – regionálny hygienik,
Vojenský ústav hygieny a epidemiológie Bratislava

Som veľmi rád, že aj v ťažkých časoch úpadku kultúry nielen v rezorte MO SR, ale v celej spoločnosti dokázate prinášať množstvo informácií, podnetov a nápadov aj prostredníctvom takého mesačníka ako je OBRANA. No nedá mi nespomenúť aj moje osobné negatívne postrehy z posledného čísla. Od strany 39 (ŠTÝL - kultúra, zábava, voľný čas) som zostal nemilo prekvapený najmä príspevkami „Bombový stromček!“ a „Všade samé granáty“. Osobne som presvedčený, že ani do vojenského periodika naozaj nepatria na stromčeku zavesené „ručné granáty“, na ktoré z pozadia pozerajú detské tváre. Obaly rôznych výrobkov v tvare ručného granátu sú pre mňa tiež zarážajúce, no snaha o „zviditeľnenie“ niektorých firiem nepozná hraníc. Bol by som naozaj veľmi nerád, aby sa OBRANA približovala k zámerne nemenovaným bulvárnym periodikám.

kpt. Ing. Ján Kamenský

náčelník skupiny plánovania a podpory
Jazykový inštitút GŠ OS SR

Rubrika ŠTÝL je v časopise na odľahčenie, preto aj témy, ktoré sa v nej objavujú, majú za cieľ pobaviť, spríjemniť chvíle voľna, možno inšpirovať, možno vyčariť občas úsmev či pokrútenie hlavou. Vami spomínaný prípad patrí do poslednej menovanej kategórie. Mimochodom, spoločnosť, ktorá spomínané ozdoby na vianočný stromček vyrába, venuje výnos z ich predaja na charitatívne účely. V tomto prípade teda cieľ naozaj môže posvätiť prostriedky. A vôbec, usmerte sa! ☺

PSYCHOLÓG RADÍ

Ked' duša hovorí rečou tela II

Približne u 80 percent ľudí sa v priebehu týždňa objaví nejaký telesný príznak bez toho, aby sa považovali za chorých. Medzi najbežnejšie ťažkosti tohto druhu sa považujú bolesti hlavy, problémy so žalúdkom a trávením alebo bolesti svalov, kĺbov či chrčtice. Na základe individuálneho spôsobu vnímania a subjektívneho spôsobu hodnotenia svojho stavu, tak môžu tieto ťažkosti u niektorých osôb prerásť v zaťažujúce súženie a pozvoľne sa meniť na funkčné poruchy, ktoré sa už považujú za chorobu, a to napriek tomu, že postihnutý je vlastne telesne v poriadku.

Funkčné poruchy sú poškodenia telesných funkcií, ktoré nemajú organické príčiny a často sa na nich podieľajú psychické príčiny. Spočívajú obvykle v poruche vôľou neovplyvniteľného tzv. autonómneho nervového systému a prejavujú sa príznakmi, ako je búšenie srdca, ťažkosti s dýchaním, nadmerné potenie alebo žalúdočné a črevné ťažkosti. Niekedy dochádza k poškodeniu aj vôľou ovládaného nervového systému a následkom sú pohybové, rečové, zrakové či sluchové poruchy. Tieto poruchy bývajú často následkom toho, že telo má k dispozícii dostatok energie, ktorá sa však nemôže dostatočne uplatniť alebo inak vybiť, z čoho vznikajú poruchy regulácie a nepríjemné telesné pocity.

Prvou skupinou funkčných porúch sú tzv. somatoformné poruchy, ktoré vyzerať, že majú pôvod vo funkčnej nedostatočnosti konkrétneho telesného orgánu, napríklad srdca, ale jeho podrobnejšie vyšetrenie ukáže, že je v poriadku. Medzi objektívnym nálezom a subjektívnym prežívaním postihnutého je potom rozpor a pacienti sú zjavne presvedčení, že trpia fyzickou chorobou. Základom väčšiny somatoformných porúch je stres, ktorý zapríčiňuje telesné a duševné preťažovanie a prepínanie. V tomto aspekte je často veľmi nápadné, že mnohí pacienti so somatoformnými ťažkosťami rozprávajú bez zjavných emócií o tých najtiesnivejších životných zážitkoch. Zatiaľ čo z hľadiska pozorovateľa sú telesné ťažkosti zrejším prejavom emocionálnej záťaže, dotýčny na to takto nenahliada. Vie síce, že jeho psychosociálna situácia ho zaťažuje, ale väčšinou si nedokáže predstaviť, ako by z toho mohol ochorieť.

kpt. Martin Bittner

Generálmajor in memoriam Alexander KORDA

Narodil sa 18. apríla 1907 vo Vrútkach v rodine dlhoročného vrútockého podrichtára Eugena a Zuzany, rodenej Sekerovej. Mal štyroch súrodencov. V rokoch 1923 – 1927 študoval na Vyššej priemyselnej škole strojníckej v Košiciach. Pôsobil v štátnej službe ako technický úradník pri Riaditeľstve pôšt a telegrafov v Košiciach.

Alexander Korda bol 1. októbra 1927 prezentovaný do vojenskej služby v horskom delostreleckom pluku 201 v Ružomberku a odoslaný do Školy na dôstojníkov horského delostrelectva v zálohe v Domažliciach. Po jej absolvovaní v hodnosti čatára aspiranta ho 23. augusta 1929 prijali ako frekventanta do Vojenskej akadémie v Hraniciach na Morave. Školu úspešne ukončil 26. júla 1931 ako poručík delostrelectva, s predurčením do 7. batérie delostreleckého pluku 1 v Prahe – Ruzyni ako subalterný dôstojník. Neskôr bol zaradený do funkcie dôstojníka pátrača v 4. batérii v Ruzyni a od 1. októbra 1934 v 7. batérii delostreleckého pluku 1 v Biline. K 1. októbru 1935 bol povýšený do hodnosti nadporučíka. Od 1. októbra 1936 jeho vojenská kariéra pokračovala v delostreleckom pluku 8 v Místku a od konca septembra 1937 v delostreleckom pluku 4 v Josefove.

V čase všeobecných mobilizačných opatrení čs. brannej moci od 23. septembra do 13. októbra 1938 velil 3. batérii delostreleckého pluku 35, ktorý bol v zostave 35. hraničnej oblasti „Vítězslav“ s operačným priestorom v Orlických horách. K 1. novembru 1938 ho prideliť na 2. spravodajské oddelenie štábu 39. hraničnej oblasti „Rafael“ s veliteľstvom v Galante. V tomto služobnom zaradení pôsobil v Dunajskej Strede, po Viedenskej arbitráži v Hlohovci, Trnave a Bratislave. K 1. januáru 1939 prevzal velenie batérie delostreleckého pluku 9 v Bratislave.

Po vzniku Slovenského štátu bol Alexander Korda 15. marca 1939 ustanovený do funkcie veliteľa oddielu a náhradného oddielu delostreleckého pluku 9 v Trnave. 17. mája 1939 ho povýšili na stotníka del. a 7. júla prevelili do delostreleckého pluku 4 v Kežmarku. Práve tam sa neskôr začala písať jeho odbojová aktivita. Patril do skupiny pomáhajúcej poľským dôstojníkom a ďalším civilistom, ktorí utekali cez Slovensko do Maďarska. Tu sa zoznámil s Helenou Karpjakovou. V roku 1940 sa zosobášili a o štyri roky neskôr sa im narodil syn Alexander. K 1. októbru 1939 bol stotník Korda ustanovený do funkcie veliteľa delostreleckej skupiny Vojenskej akadémie v Banskej Bystrici.

Po vstupe Slovenska do vojny proti ZSSR odišiel 6. júla 1941 na východný front. Na Slovensko sa vrátil 19. septembra a hneď na druhý deň bol ustanovený za veliteľa delostreleckej skupiny Vojenskej akadémie v Bratislave. V tejto funkcii zotrval až do konca roka 1943. K 1. januáru 1943 ho povýšili na majora a 1. januára 1944 ustanovili za veliteľa vojenského výcvikového tábora Lešť – Oremov Laz. Major Korda bol členom ilegálnej vojenskej odbojovej skupiny „Victoire“, s centrom na Veliteľstve pozemného vojska v Banskej Bystrici. Mal kontakty s ilegálnou skupinou odbojárov, sústredených okolo MUDr. Vavra Šrobára, ako aj s odbojovou skupinou „Flóra“. Patril medzi najbližších spolupracovníkov Vojenského ústredia, vedeného pplk. gšt. Jánom Golianom. Vojaci z Oremovho Lazu pod Kordovým velením mali už pred vyhlásením Povstania pod kontrolou nielen najbližšie okolie, ale aj južné okresné mestá Krupinu a Modrý Kameň.

Po vypuknutí SNP sa 10. septembra 1944 stal veliteľom 25. pešieho práporu „Hron“, ktorý patril do zostavy III. taktickej skupiny (TS) „Gerlach“ 1. čs. armády na Slovensku. Jeho operačný priestor a bojové nasadenie bolo v úseku Modrý Kameň – Krupina – Pliešovce – Zvolen. Tento prápor spolu s 28. peším práporom „Latorica“ a 1. delostreleckým oddielom vytvorili 13. októbra osobitnú podskupinu III. TS pod jeho velením. V čase vrcholiacej generálnej ofenzívy nemeckých vojsk boli jednotky podskupiny pplk. Kordu (povýšili ho 1. 10. 1944) nasadené na

vonkajšom okruhu obrany Zvolena a po ďalšom ústupe spolu s ďalšími jednotkami povstaleckej armády na obranu Banskej Bystrice. Po skončení organizovaného odporu 1. ČSA na Slovensku Korda s časťou dôstojníkov ustúpil do priestoru Starých Hôr, kde sa 19. novembra 1944 dostal do nemeckého zajatia. Bol odvečený do väznice v Bratislave a potom do Nemecka, do zajateckého tábora Stammlager XVII/A Keisersteinbruch – Altenburg.

Z Nemecka sa pplk. Korda vrátil 1. júna 1945. Od druhej polovice októbra 1945 vykonával funkciu dočasného zástupcu veliteľa Vojenskej akadémie v Hraniciach na Morave. K 1. októbru 1946 ho povýšili do hodnosti plukovníka delostrelectva. Vo februári 1948 sa okolo neho vytvorila skupina demokraticky zmýšľajúcich dôstojníkov, snažiaci sa čeliť úsiliu komunistov ovládnuť armádu. V máji 1949 plukovníka Kordu a ďalších šiestich dôstojníkov zatkli a dopravili do Prahy – Ruzyne. Na smutne známom 5. oddelení Hlavného štábu (oborné spravodajstvo) ich podrobili výsluchom a následne 12. septembra 1949 odsúdili plk. Kordu a por. Káču vojenským senátom Štátneho súdu v Prahe na Pankráci za údajnú velezradu a vyzvedačstvo na doživotný žalár. Väznení boli najskôr v Plzni – Borochoch, v októbri 1950 Kordu spolu s ďalšími dôstojníkmi previezli do vojenskej trestnice v Opave. Nasledovala Praha – Pankrác, kde ho opäť podrobili surovým výsluchom. Zatkli jeho manželku Helenu (v novembri 1950), brata Eugena, obe sestry, švagrinu a švagrov. Po návrate z Prahy do Opavy ho poslali na liečenie do Vojenskej nemocnice v Olomouci. V roku 1952 ho premiestnili do Leopoldova a v auguste 1958 Alexandra Kordu previezli do väzenskej nemocnice U sv. Anny v Brne, kde 13. septembra po deviatich rokoch žalárovania zomrel vo veku 51 rokov. Na pohreb v krematóriu povolili prísť len matke a sestrám.

Urnu s pozostatkami A. Kordu uložili do spoločnej rodinnej hrobky na cintoríne vo Vrútkach (Stred-306). V októbri 1990 bol rehabilitovaný a povýšený in memoriam do hodnosti generálmajora čs. armády. Vo Vrútkach je po ňom pomenovaná ulica a od roku 1995 je generál Korda čestným občanom mesta in memoriam. Rozkazom ministra obrany Slovenskej republiky č. 31 z roku 2000 bol Vojenskému útvaru 4558 Lešť (Vojenský výcvikový priestor) priznaný čestný názov Útvar generála Alexandra Kordu.

Text: pplk. Mgr. Miloslav Čaplovič, PhD.
Vojenský historický ústav

Búrka na kolesách

GAZ-69 je osobný terénny dvojnápravový automobil s otvorenou celokovovou karosériou, vpredu umiestneným štvorvalcovým benzínovým motorom M 20 s výkonom 40,5 kW; s možnosťou pohonu všetkých kolies. Do auta nainštalovali zástavbu špeciálneho rádiového hlásneho zariadenia „Búrka I“.

Automobil so zástavbou „Búrka I“ bol určený predovšetkým na maskovanie činnosti vlastných jednotiek pred nepriateľom na čiare dotyku reprodukciami nahratých zvukov presunov automobilovej a tankovej techniky, nástupu tankov a strelbou zo všetkých palebných prostriedkov. Mohol byť využitý aj na operatívne informovanie a ovplyvňovanie obyvateľstva vo voľnom priestore, v čase mieru, ako aj vojny.

Informačné tlapače

Automobil s výrobným číslom 36077 bol vyrobený v Uljanovskom automobilovom závode. V roku 1965 ho prevzala do svojej výzbroje ČSLA. Vozidlo bolo vybrané pre montáž špeciálneho hlásneho zariadenia „Búrka I“. V rokoch 1969 - 1983 sa nachádzalo vo výzbroji špeciálnych útvarov Západného vojenského okruhu. Začiatkom roka 1984 prešlo generálnou opravou v automobilovom opravárenskom závode v Českom Dube, po ktorej ho prebrala 13. tanková divízia. Zbierkový fond VHM Piešťany ho získal od VÚ 8216 Sereď.

V roku 1961 MNO poverilo TTS Výskumný ústav 060 Praha vývojovými prácami na zariadení pre operatívne informovanie a ovplyvňovanie obyvateľstva vo voľnom priestore, v čase mieru, aj za vojny, s dosahom od 1 do 5 kilometrov pod označením „Búrka I“. Subdodávateľom špeciálnych rozhlasových komponentov bola Tesla Valašské Meziříčí. Bol zabezpečený dovoz deviatich kusov špeciálnych reproduktorových systémov z USA. Začiatkom roka 1962 bol postavený prototyp, ktorého hlavné časti tvorili: zosilňovač s výkonom 300W, špeciálna reproduktorová sústava a modulačný zdroj. Prototyp bol vybavený magnetofónom, gramofónom, rozhlasovým prijímačom a mikrofónmi. Zariadenie sa napájalo z elektrickej siete 220 V alebo z elektrocentrály 220 V - 1kVA, umiestnenej vo vozidle. Do vybavenia patrili štyri káblové bubny s vodičmi - dva bubny vodiča (po 350 m) na prívod k reproduktoru, jeden bubon s káblom (100 m) na prívod zo siete k zariadeniu a jeden bubon s mikrofónnym káblom

(100 m). Jeho obsluhu tvorila trojčlenná osádka, zložená z vodiča, veliteľa vozidla a kinorádiotechnika.

Kilometre ozvučeného priestoru

Po skompletizovaní druhej prototypovej súpravy od februára do apríla 1962 prešli oba prototypy podnikovými aj kontrolnými skúškami na cestách prvej a druhej triedy v okolí Prahy, na poľných cestách a aj v plytkom koryte rieky Vltava. Nasledovali vojskové skúšky vo vojenských výcvikových priestoroch Doupov a Boletice. Skúšané prototypy splnili v priebehu veliteľsko-štábných cvičení zadané požiadavky. Zrozumiteľnosť hovoreného slova bola v mierne členitom teréne asi 27 km² ozvučeného priestoru. Hudba a rôzne zvukové prejavy v rovnakých podmienkach obsiahli asi 75 km² priestoru. V rámci skúšok najazdili oba prototypy 812 kilometrov a zvukové aparatúry odpracovali 46 hodín. Predseda skúšobnej komisie odporučil zaviesť v čo najkratšom čase vozidlá „Búrka I“ do výzbroje ČSLA. Koncom roka 1962 prišla úloha skompletizovať ďalších deväť vozidiel GAZ 69 so zariadením „Búrka I“. Dokončené boli v marci 1963. Vtedy sa rozhodlo vyrobiť v období rokov 1963 - 1964 dovedna 27 súprav Búrka I. Dodané boli do konca roku 1965, pričom náklady dosiahli výšku 2 185 000 Kčs za

všetkých dvadsaťsedem súprav. Cena vozidla GAZ 69 neprekročila sumu 85 tisíc Kčs. Pri výrobe rozhlasového zariadenia a reproduktorov sa použili suroviny výhradne z domácich zdrojov. Začiatkom januára 1966 Výzbrojná správa MNO rozhodla, že vozidlá „Búrka I“ budú pridelené v čase mieru po dvoch súpravách pre politickú správu prvej a štvrtej armády a pre okruhovú politickú správu. Ďalej boli určené po jednej súprave pre politickú správu siedmej a desiatej armády a ústrednú základňu politicko-osvetových prostriedkov. V čase vojny sa rávalo, že zariadenie „Búrka I“ budú využívať oddiely špeciálnej propagandy.

Text: Anton Ščasnovič, VHM Piešťany
Foto: Miroslav Mihálik, VHM Piešťany

Základné technicko-taktické údaje:

Počet členov osádky	3 osoby
Maximálna hmotnosť	2 175 kg
Dĺžka	3,85 m
Šírka	1,85 m
Výška	2,03 m
Svetlá výška	0,21 m
Maximálny uhol stúpania	30 stupňov
Maximálna rýchlosť (bez reproduktora)	90 km/h
Maximálna rýchlosť (s reproduktorom)	60 km/h
Typ motora	M 20 (benzín)
Akčný rádius	300 km

Automobil GAZ-69 s výrobným číslom 36077, so zástavbou špeciálneho rádiového hlásneho zariadenia Búrka I